

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra občanské výchovy a filozofie

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Manželství pro všechny v ČR: legislativní stav a postoj veřejnosti
Same-sex Marriage in Czech republic: legislative context and public attitudes

Císařová Žofie

Vedoucí práce: PhDr. Daniela Prokschová Ph.D.

Studijní program: Základy společenských věd se zaměřením na vzdělání

Studijní obor: ZSV-TV

Odevzdáním této bakalářské práce na téma *Manželství pro všechny v ČR: legislativní stav a postoj veřejnosti* potvrzuji, že jsem ji vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Praha 2024

Ráda bych touto formou chtěla poděkovat vedoucí své bakalářské práce za odborné vedení, trpělivost a ochotu, kterou mi v průběhu zpracování práce věnovala, stejně tak za cenné a inspirativní rady, podněty a doporučení. Děkuji také za vstřícný přístup a připomínky, které byly vždy konstruktivní a motivující.

ABSTRAKT

Bakalářská práce *Manželství pro všechny: legislativní stav a postoj veřejnosti* se zabývá stejnopohlavním manželstvím v České republice, se zaměřením na současný legislativní stav a veřejné postoje. Studie rovněž zkoumá, jak by stanoviska politických stran mohla ovlivnit legislativní procesy týkající se právního uznání stejnopohlavních svazků.

První část práce se věnuje na historickému vývoji homosexuality v Čechách a aktuální právní úpravě registrovaného partnerství, porovnávajíc ji s manželstvím. Poskytuje také přehled současné situace v dalších zemích Evropy. Empirická část analyzuje současné veřejné postoje a připravenost společnosti na legalizaci manželství pro všechny.

Práce rovněž rozebírá volební programy politických stran z roku 2021 a jejich postoj k této problematice, přičemž zkoumá rozdíly mezi liberálními a konzervativními přístupy. Závěry výzkumu ukazují na rostoucí akceptaci stejnopohlavních svazků českou veřejností, ale zároveň odhalují hluboké ideologické rozdíly mezi politickými stranami. Na základě analýzy politických programů a postojů je zřejmé, že otázka stejnopohlavního manželství rozděluje politické spektrum, což odráží širší společenské změny a dynamiku vnímání rodiny.

Výzkum naznačuje, že česká společnost je otevřená k narovnání práv stejnopohlavních párů, i když politická rozhodnutí zatím tento vývoj neodrážejí. Práce přispívá k hlubšímu porozumění této tématice a poskytuje objektivní pohled na současný stav debaty o stejnopohlavním manželství v českém společenském a politickém kontextu.

KLÍČOVÁ SLOVA

stejnopohlavní pár, manželství, registrované partnerství, homosexualita, názor veřejnosti, volební program

ABSTRACT

The bachelor's thesis *Same-sex Marriage in Czech republic: legislative Context and public attitudes* deals with same-sex marriage in the Czech Republic, focusing on the current legislative status and public attitudes. The study also examines how the positions of political parties could influence legislative processes concerning the legal recognition of same-sex unions.

The first part of the thesis is devoted to the historical development of homosexuality in the Czech Republic and the current legal regulation of registered partnerships, comparing it with marriage. It also provides an overview of the current situation in other European countries. The empirical part analyses current public attitudes and society's readiness for legalizing marriage for all.

The thesis also examines the election programs of political parties from 2021 and their stance on this issue, exploring the differences between liberal and conservative approaches. The conclusions of the research indicate a growing acceptance of same-sex unions by the Czech public, but at the same time reveal deep ideological differences between political parties. Based on the analysis of election programs and positions, it is evident that the issue of same-sex marriage divides the political spectrum, reflecting broader social changes and the dynamics of the perception of family.

The research suggests that Czech society is open to equalizing the rights of same-sex couples, even though political decisions have not yet reflected this development. The thesis contributes to a deeper understanding of this topic. It provides an objective view of the current debate on same-sex marriage in the Czech social and political context.

KEYWORDS

A same-sex couple, marriage, registered partnership, homosexuality, public opinion, election programme

Obsah

Úvod	8
1 Stejnopohlavní manželství v České republice	10
1.1 Stejnopohlavní manželství v Evropě	11
2 Emancipační proces homosexuality v českém kontextu	14
3 Registrované partnerství	18
3.1 Vývoj registrovaného partnerství v České republice	18
3.2 Registrované partnerství v současnosti	19
3.3 Vznik a zánik registrovaného partnerství	20
3.4 Problematika registrovaného partnerství	20
3.4.1 Rodičovství	21
3.4.2 Majetková práva	24
3.4.3 Vdovský, vdovecký a sirotčí důchod	25
3.4.4 Dědictví	25
3.5 Manželství vs. registrované partnerství	26
4 Veřejné mínění a postoj veřejnosti	28
5 Politické strany a hnutí	30
5.1 Koalice SPOLU	30
5.1.1 TOP 09	31
5.1.2 Občanská demokratická strana	32
5.1.3 Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová	33
5.2 Koalice Piráti a STAN	33
5.2.1 Česká pirátská strana	34
5.2.2 Starostové a nezávislí	34
5.3 Ano 2011	35

5.1	Svoboda a přímá demokracie	36
6	Metodologie	38
7	Manželství pro všechny vs. manželství	39
8	Veřejné mínění v České republice	40
9	Manželství pro všechny ve volebních programech	45
9.1	Koalice SPOLU	45
9.2	Koalice Piráti a STAN	48
9.3	Ano 2011	51
9.1	Svoboda a přímá demokracie	53
	Závěr	57
	Seznam použitých informačních zdrojů	60
	Seznam příloh	71

Úvod

Společnost se nepřetržitě vyvíjí, proměňuje své názory, hodnoty i přístupy. Jedním z klíčových témat, které v tomto kontextu vzbuzuje zájem a vyvolává diskuse, je otázka stejnopohlavního manželství.¹ Téma manželství pro všechny² je aktuální a významné pro celou společnost, neboť odráží širší otázky lidských práv a sociální spravedlnosti.

V České republice, stejně jako v mnoha jiných zemích, probíhají intenzivní debaty o tom, zda by měl stát umožnit sňatky osobám stejného pohlaví. Tyto debaty jsou důležité nejen pro LGBT (lesby, gaye, bisexuály, transgender) komunitu, ale i pro společnost jako celek, jelikož se dotýkají základních principů rovnosti a nediskriminace. Homosexuální chování bylo historicky vnímáno jako naprosto neakceptovatelné a až do poloviny 20. století bylo perzekuováno. I přes existenci institutu registrovaného partnerství, který částečně uznává homosexuální vztahy jsou práva, povinnosti a státní ochrana nedostatečné. To platí zejména v oblasti založení rodiny, majetkových práv nebo dědictví (jak podrobně popisuje [kapitola 3.5](#)).

První část práce se věnuje problematice stejnopohlavního manželství v kontextu České republiky a stručně nastiňuje, jak je upraveno v ostatních státech Evropy. Dále se zabývá historickým vývojem homosexuality v Čechách, což je klíčové pro celkové pochopení současného konzervativního i liberálního přístupu. Kapitola [Registrované partnerství](#) rozebírá aktuální právní úpravu svazku dvou osob stejného pohlaví, jejich práva a povinnosti, a porovnává je s manželstvím.

Empirická část se zaměřuje na současný veřejný postoj k otázce stejnopohlavního manželství, analyzuje vývoj této problematiky a posuzuje, jak je společnost připravena (či nepřipravena) na potenciální legalizaci manželství pro všechny.

1 V současnosti není v České republice „stejnopohlavní manželství“ právně uznávané, avšak probíhá o něm legislativní diskuse a veřejnost se k němu také vyjadřuje. Termín stejnopohlavní manželství bude v této práci použit, ale neznamená specifické právní uznání jako součást legislativní normy.

2 Ráda bych objasnila zvolený název „Manželství pro všechny“. Záměrně se v práci vyhýbám spojení „homosexuální manželství“ z důvodu historického vnímání homosexuality jež byla (a do jisté míry stále je) problematická a považována za nenormální. Spojení „homosexuální manželství“ využívají nejčastěji organizace, které nesouhlasí se zrovnoprávněním manželství pro stejnopohlavní páry (Queer geography, 2021).

Klíčovým zaměřením práce je analýza volebních programů vybraných politických stran v České republice z roku 2021 – jak intenzivně (případně, zda vůbec) je toto téma zastoupeno ve volebních dokumentech pro sněmovní volby a jaký je celkový postoj politických stran či koalic. Cílem analýzy je porozumět hodnotovým a politickým prioritám jednotlivých stran v oblasti práv LGBT komunity a vytvořit si komplexní obrázek o politickém dění v otázce stejnopohlavních svazků.

Bakalářská práce *Manželství pro všechny v ČR: legislativní stav a postoj veřejnosti* se zaměřuje na to, jak by stanoviska politických stran mohla ovlivnit legislativní procesy týkající se právního uznání stejnopohlavních svazků v České republice. Zároveň se snaží přispět k hlubšímu porozumění této tématice v ČR a poskytnout objektivní pohled na současný stav debaty o stejnopohlavním manželství v českém společenském a politickém kontextu.

1 Stejnopohlavní manželství v České republice

„Manželství je obvykle uznáný, legalizovaný sexuální vztah mezi dvěma nebo více partnery opačného pohlaví, o kterém se předpokládá, že se dříve či později stane základem rodiny. Jednou z nejdůležitějších institucí v lidské společnosti, jež odrazuje komplexní vztah mezi dvěma lidmi.“ (Fišerová, 2018). V současné době se však ve společnosti vedou diskuse ohledně rozšíření tohoto institutu na všechny páry bez ohledu na jejich pohlaví. Tento návrh vzbuzuje mnoho otázek a kontroverzí, neboť mnozí se ptají, zda by měly být homosexuální páry uznány stejně jako ty heterosexuální. V České republice se tato debata dostává do popředí, kdy většinová část společnosti navrhuje legalizaci stejnopohlavního manželství a tím zrovnoprávnění homosexuálních párů (Grim, 2023).

Manželství je v ČR uzákoněno jako trvalý svazek muže a ženy jejímž hlavním účelem manželství je založení rodiny, řádná výchova dětí a vzájemná podpora a pomoc (Zákon č. 89/2012 Sb). Manželství je tedy definováno jako spojení dvou osob opačného pohlaví. Jak ale uvádí iniciativa *Jsme Féer* (2020) „Podstatou manželství je láska mezi dvěma lidmi. A láska je jen jedna. Není homo a hetero verze“.Dále rozvádí, že institut manželství se od svého vzniku vyvíjel a přizpůsoboval aktuálním potřebám společnosti.

V době před zavedení práva na rozvod, zrušením zákazu manželství mezi různými sociálními vrstvami, mezi lidmi různého vyznání nebo mezi lidmi různých ras a před uzákonění znásilnění v manželství jako trestného činu³ by málokterý heterosexuální jedinec pravděpodobně chtěl uzavřít manželství v podmínkách, které existovaly v minulosti. Myšlenka, že manželství zůstane neměnné, je pouze iluze.

Jak uvádí Možný (2011), svazek byl pro chudé prostředkem organizace zemědělské a řemeslné práce. Jednalo se tedy o svazek především ekonomický, a tudíž o hmotné zajištění. Iniciativa *Jsme fér* zdůrazňuje podstatu manželství, čímž „vždy byla a je především láska,

3 Znásilnění v manželství, dříve často přehlíženo nebo tolerováno zákonem, je nyní odmítáno mezinárodními úmluvami a stále častěji kriminalizováno. Přesto v mnoha zemích zůstává legální nebo tolerované. Většina rozvojových zemí (včetně ČR) ho postavila mimo zákon v 90. letech 20. století a v prvních letech 21. století. Přesto bylo uzákonění často opožděné a v mnoha státech stále není právně postižitelné, což ukazuje na přetrvávající nerovnosti a potřebu dalších reforem k ochraně práv žen (Psychoterapeutická databáze, 2024).

vztah mezi dvěma lidmi, jejich ochota se o sebe postarat v dobrém i zlém, být si vzájemně oporou, nikoli pohlaví“ (2020).

V České republice vystupují dvě organizace prosazující opačný názor k otázce stejnopohlavního manželství. Na jedné straně stojí liberální iniciativa *Jsme fér*, bojující za manželství pro všechny se stejnými právy. A na druhé stojí ultrakonzervativní hnutí Aliance pro rodinu, prosazující tradiční přístup k manželství jako svazku muže a ženy. Hnutí uvádí (Aliance pro rodinu, 2024), že „Funkční rodina stojící na manželství muže a ženy vždy představovala nejlepší formu pro výchovu dětí, je to záruka budoucích generací.“

Iniciativa *Jsme fér* a hnutí Aliance pro rodinu se v české společnosti považují za protiklady a jejich postoje k homosexualitě jsou diametrálně odlišné. Brzek a Pondělíčková-Mašlová (1992) popisují homosexuální dvojici jako soužití založené na dlouhodobé harmonii, porozumění a vzájemné úctě. Tito lidé si zaslouží plnohodnotně (jako ostatní heterosexuální páry), aby je a jejich vztah společnost nekomplikovala jakoukoliv diskriminací, a naopak je spíše uznávala. Dále dvojice autorů (1992) komentuje pár homosexuálních mužů, kteří kladou větší důraz na citový a sexuální vztah, jelikož nemají a nemohou mít děti, jsou poutáni k druhému partnerovi a mají více svobody. Autoři argumentují že i přesto, že trvalé soužití s jedním partnerem nabízí méně zážitků (myšleno absencí možnosti společných biologických dětí), bolest je poloviční a štěstí je dvojnásobné. „Zanedbatelný není ani fakt, že na stabilní dvojici si okolí zvykne a přestane ji zahrnovat nevíтанou pozorností.“ (Pondělíčková-Mašlová, 1992, str. 84).

Zatímco v některých zemích světa je manželství mezi osobami stejného pohlaví plně legální a uznané, v České republice se zatím omezuje na registrované partnerství. To poskytuje určitou míru právního uznání, avšak neposkytuje homosexuálním párům stejné právní postavení jako manželství. Toto téma vyvolává různorodé reakce v rámci společnosti a politického spektra, přičemž názory se mohou lišit v závislosti na osobních přesvědčeních, kulturním pozadí a náboženských hodnotách jednotlivců.

1.1 Stejnopohlavní manželství v Evropě

Vzhledem k tomu, že se práce zaměřuje primárně na stejnopohlavního manželství v kontextu České republiky, bude se tato kapitola věnovat manželství pro všechny v Evropě pouze

okrajově. V současnosti je stejnopohlavní manželství uzákoněné ve 21 státech Evropy, celkem ve 35 zemích světa (Jsme fér, 2019). Nizozemsko bylo první zemí na světě, která uzákonila stejnopohlavní manželství (2001) včetně možnosti adopce dítěte. Návrh na uzákonění stejnopohlavního manželství předložila vláda již v roce 1999. Nizozemsko je považováno za jednu z nejliberálnějších zemí světa (Jsme fér, 2019), jejichž právní řády jsou jedny z nejpřívětivějších k lesbám a gayům. Homosexualita byla dekriminována již roku 1811, avšak institut registrovaného partnerství se všemi právy a povinnostmi (jako je manželství) mělo Nizozemí až od roku 1998 (Waaldijk, 2002).

Pro větší přehlednost situací v jednotlivých státech, jejich uzákonění manželství pro všechny a registrovaného partnerství byla vytvořena Tabulka 1, dle které je patrné, že Řecko a Estonsko se staly posledními zeměmi, které přijaly zákony umožňující manželství pro všechny páry. Tento krok znamenal významný posun v oblasti rovnosti a práv LGBT komunity v těchto zemích. (Jsme fér, 2024).

Pět členských států Evropské unie neposkytuje možnost stejnopohlavním párům uzavřít ani registrované partnerství ani stejnopohlavní manželství. Jedná se o Litvu, Polsko, Slovensko, Rumunsko a Bulharsko. Většina těchto států má uzákoněno definici manželství jako svazek muže a ženy (Kaška, 2022). Evropské unie dlouhodobě projevuje podporu sexuálním menšinám. V roce 2021 vyzývá Evropský parlament všechny členské státy EU k uznání registrovaného partnerství nebo stejnopohlavního manželství. Evropská unie se snaží zaujmout jednotný postoj k uznávání manželství osob stejného pohlaví. Dodává, že je nutné vytvořit předpisy zaručující stejnou právní ochranu jednotlivcům i stejnopohlavním rodičům před diskriminací (Novák, 2021).

Tabulka 1

Formy svazků v jednotlivých státech Evropy

Manželství pro všechny	Registrované partnerství
2001 – Nizozemsko	2006 – Česká republika
2003 – Belgie	2009 – Maďarsko
2005 – Španělsko	2014 – Chorvatsko
2009 – Norsko a Švédsko	2016 – Itálie
2010 – Portugalsko a Island	2024 – Lotyšsko
2012 – Dánsko	
2013 – Francie, Anglie a Skotsko	
2014 – Wales, Lucembursko	
2015 – Irsko a Rakousko	
2017 – Finsko, Německo a Malta	
2019 – Severní Irsko	
2022 – Švýcarsko a Slovinsko	
2023 – Andorra	
2024 – Estonsko a Řecko	

Zdroj: zpracováno autorkou (Jsme fér, 2024)

2 Emancipační proces homosexuality v českém kontextu

Úvodem ke kapitole o emancipačním procesu homosexuality v českém kontextu je klíčové porozumění historickým proměnám ve vnímání homosexuality a jejich vlivu na současnou situaci. Historicky byla homosexuality často spojována s předsudky, diskriminací a omezeními práv, což ovlivňovalo právní, sociální a kulturní postavení homosexuálů. Pochopení tohoto historického kontextu nám umožňuje lépe porozumět současným debatám o právech homosexuálních jedinců, včetně práva na uzavření manželství. Znalost historických stereotypů a diskriminace může vést k většímu povědomí a podpoře práv homosexuálních jedinců, což přispívá k budování inkluzivní a respektující společnosti. Emancipační proces homosexuality v českém kontextu tak není izolovaným jevem, ale součástí širšího historického a společenského vývoje, který formuje naše současné chápání a přístup k tomuto tématu. Historický vývoj a celkové pojetí homosexuality odráží složitou cestu, která sahá daleko do historie, a při které bylo zapotřebí mnoho úsilí, než bylo dosaženo určité míry emancipace.

Vývoj vnímání homosexuality se v Českých zemích datuje až do roku 1852, kdy vešel v platnost rakouský Trestní zákon 117/1852. Ten ukládal trest za smilstvo proti přírodě, tj a) se zvířaty; b) s osobami stejného pohlaví. Trest tohoto činu podle §130 jest těžký žalář od jednoho do pěti let (Linhart, 1946, str. 75-76). Tento zákon definoval homosexualitu jako explicitně špatnou a jednoznačně netolerovanou i po vzniku Československa (1918). V té době bylo nutné zachovat původní zákon rakousko-uherské monarchie. Tento zákon byl platný až do roku 1950 s drobnými úpravami (Seidl et al., 2012).

Před rokem 1918 (a dále v pozměněné formě do roku 1945) byla společnost značně ovlivněna a formována německou kulturou a jejími hodnotami, také díky velkému množství německých textů a vědění o homosexualitě. Nejvýznamnější české osobnosti se inspirovali právě v Německu a vycházeli z německých textů (Seidl et al., 2012). Jedna z těchto osobností, která se zasloužila o iniciativu v otázce dekriminlizace homosexuality byl advokát JUDr. František Čerovský (1881-1962). Během studií se seznámil s homosexuály, s nimiž otevřeně hovořil o jejich sexuální orientaci a díky tomu prohluboval osobní zájem o toto téma (i přes jeho heterosexuální orientaci). V budoucnosti projevoval zájem o problematiku homosexuality nejen z profesního hlediska jako advokát, ale také z osobního

– aktivně napomáhal jedincům, kteří se ocitli v obtížné životní situaci, ať už v zaměstnání nebo v osobním životě právě kvůli jejich sexuální orientaci. Roku 1919 se Čerovský vyjádřil v časopisu *Právník* k odrestnění homosexuálních styků. V článku s názvem §129 I. b. tr. z. *Příspěvek k naléhavé reformě trestního zákona* se aktivně snažil upozornit veřejnost na problematiku homosexuality. Což přineslo nejen zájem o jeho právní pomoc a rady, ale také možnost seznámit se s homosexuální menšinou a díky tomu získal větší množství dat pro výzkum a další práci v této oblasti.

Za druhou významnou osobnost podílející se na veřejné rozpravě ohledně odrestnění homosexuálů je považován psychiatr a sexuolog Hugo Bondy (1897-1939). Během období první republiky (1918–1938) přispěl značným množstvím textů týkajících se právě dekriminace homosexuality. Jeho nejzásadnějším přínosem byla přednáška, zaměřující se na problematiku homosexuality a její odrestnění na schůzi Purkyňovy společnosti⁴ koncem roku 1920 (Seidl et al., 2012). Bondy ve své přednášce poukazoval na lékařský výzkum a přišel s variantou, že by homosexualita mohla být buď vrozená (ta byla považována za naprosto neakceptovatelné chování) nebo sociálně získaná (ta by byla brána jako důsledek duševní choroby a měla by být trestána mírněji, v nejlepším případě by měl být jedinec přesunut do lékařské péče) (Seidl, 2012). Soudům v meziválečném období však šlo primárně o posouzení, zda k trestnému činu došlo či nikoliv, bez ohledu na motivaci jedince, lékařský vliv v tomto ohledu pro ně nebyl tak podstatný, a proto se soudilo převážně na základě faktů.

V 30. letech vznikla také řada časopisů s politickým přesahem usilujících o dekriminaci homosexuality a zvýšení povědomí společnosti (Seidl et al., 2012). Nejznámější byly časopis *Hlas sexuální menšiny* (1931), časopis *Nový hlas* (1932) a časopis *Kamarád* (1932). Časopis *Kamarád* se zaručuje svou činností „všem čtenářům a příznivcům i bratrského časopisu ‚Nový hlas‘ v Praze, že po dohodnutí s jeho funkcionáři vytrvá [...] v boji“ (Kamarád, 1932, str. 5). Časopisy se po nějaké době dostaly do finanční krize a jejich činnost byla ukončena (Fanel, 2000).

4 Purkyňova společnost založena ústavní valnou hromadou 1919 s cílem podpory vědeckého bádání a vzdělávání lékařů v neurologii a psychiatrii (Baudiš, 2005).

Po vyhlášení Protektorátu Čechy a Morava v roce 1939 se množství zákonů trestajících homosexuální chování ještě rozšířilo. V zemi okupované Německem došlo ke změně státoprávní moci. Pro německé příslušníky bylo přijímáno německé trestní právo a na ostatní příslušníky se vztahovalo trestní právo převzaté z doby První republiky, podle kterého byli lidé také souzeni. Tyto dva právní systémy se však úzce prolínaly. Na území vstoupilo také gestapo a kriminální policie, jejichž členové obvykle pracovali dle svého uvážení, čímž docházelo k systémovému pronásledování či hrubému zacházení s jedinci. Právní systémy se od sebe určitým způsobem odlišovaly, nicméně od emancipace homosexuálního chování se oba spíše vzdalovaly. Po skončení války se začala objevovat svědectví přeživších vězňů koncentračních táborů o zvláštní kategorii pro homosexuály. Homosexuální menšina (stejně jako Židé a Romové) byla považována za méněcennou a nebezpečnou. Nacistická ideologie pokládala za nutné vyhlazení těchto menšin (Himl et al., 2013).

K dalším změnám došlo v době přijetí Trestního zákona 86/1950 Sb. Ten nadále klasifikoval homosexuální styk jako trestný proti lidské důstojnosti, přičemž podle §241 byl stanoven trest odnětí svobody na 1 rok za pohlavní styk s osobou téhož pohlaví. V případě pohlavního styku s osobou téhož pohlaví a mladší osmnácti let, nebo za úplatku jednalo se o odnětí svobody na 1 až 5 let (Zákon č. 86/1950, §241).

Zásadní změny nastaly o 11 let později, kdy roku 1961 byl nový Trestní zákon 140/1961 Sb. poprvé projednán vládou a následně Národním shromážděním. Nakonec byl schválen a podepsán tehdejším prezidentem republiky Antonínem Novotným. Vstoupil v platnost 1. ledna 1962, čímž automaticky zanikl Trestní zákon z roku 1950. Trestní zákon 140/1961 definoval homosexuální chování jako netrestné, pokud se nejednalo o pohlavní styk za poskytnutí úplatku nebo jeho přijetí, nebo pokud budí veřejné pohoršení anebo osoba starší osmnácti let zneužije osobu mladší osmnácti let (v tomto případě by se jednalo o odnětí svobody na 1 až 5 let) (Zákon č. 86/1950, §244). Po dlouhém procesu emancipace homosexuality je brána od roku 1961 z legislativního pohledu za netrestnou s malými výjimkami. Události sametové revoluce (1989) přinesly nejen pád komunistického režimu a politickou změnu. Slyšet se nechala i československá komunita gayů a lesbiček. Během listopadových událostí byl Šimon Formánek prvním československým aktivistou, který se veřejně přiznal ke své homosexuální orientaci. Formánek vyzýval všechny, kteří nechtějí žít

v pomyslném ghettu, aby aktivita gay-komunity byla mířena nadále směrem k celé společnosti, a nejen uvnitř komunity.

Spojení jednotlivých českých i slovenských společenství se nazývalo Sdružení organizací homosexuálních občanů (dále jen SOHO), jež mělo zajišťovat bezpečné sociální postavení homosexuální menšiny. Historicky zakořeněný strach a ohrožení se mělo změnit v bezpečí, zachování lidské důstojnosti a sociální jistoty. SOHO zajišťovala také právní ochranu v podobě obhajoby u soudu. Dosáhla zrovnoprávnění homosexuálů s heterosexuály v otázce pohlavního styku osob od 15 let věku, oproti dřívějšímu legislativnímu stavu 18 let (Fanel, 2000).

V roce 1990 byl po náročném úsilí homosexuálních komunit vypuštěn §244 z trestního zákona. Změny v zákoně vedly k eliminaci nejkřivější formy diskriminace, avšak to neznamenalo odstranění všech diskriminačních opatření. Tento stav se změnil až o rok později, kdy došlo ke zrušení policejních seznamů homosexuálů a v roce 1993 také k vyškrtnutí homosexuality ze seznamu nemocí úředně platného v ČR (Seidl et al., 2012).

Po dlouhém a složitém emancipačním procesu dosáhly osoby s homosexuální orientací alespoň částečné rovnoprávnosti. Tento proces začal v době rakousko-uherské monarchie a pokračoval i v období první republiky a komunismu. Postupně se homosexuální komunita snažila bojovat za svá práva a odstranění diskriminace, což vedlo k legislativním změnám a zvýšení povědomí ve společnosti. Od roku 1961 byla homosexuality považována z legislativního hlediska za netrestnou s malými výjimkami, ačkoliv další kroky k úplné rovnoprávnosti byly nutné. Události sametové revoluce přinesly novou éru otevřenosti a aktivismu, který byl důležitý pro uznání homosexuálních jedinců ve společnosti (Seidl et al., 2012). Navzdory dosaženému pokroku stále přetrvávají výzvy a nerovnosti, kterým čelí nejen stejnopohlavní páry, ale i celá LGBT komunita v České republice, včetně neuznání stejnopohlavního manželství a dalších právních a sociálních omezení (viz [kapitola 3.4](#)). Nicméně historie ukazuje, že s vytrvalostí a aktivismem lze dosáhnout změn a posunout společnost k větší rovnoprávnosti a inkluzivitě (Jsme fér, 2020). Mezi další kroky, které jsou pro homosexuální společenství klíčové, patří uznání stejnopohlavních svazků ve společnosti.

3 Registrované partnerství

Po vzniku České republiky (1993) začala homosexuální komunita požadovat plnohodnotnější zrovnoprávnění a uznání svých vztahů ve společnosti – čímž bylo zavedení institutu registrovaného partnerství. Tato forma právního uznání vztahu byla vnímána jako možnost pro stejnopohlavní páry sdílet alespoň částečné výhody a právní povinnosti jako heterosexuální páry (a to i přes absenci možnosti uzavření manželství).

Následující kapitola se bude věnovat klíčovému událostem, které vedly k přijetí Zákona č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství ze dne 26. ledna 2006.

3.1 Vývoj registrovaného partnerství v České republice

Sdružení organizací homosexuálních občanů (SOHO) se návrhy pro institut registrovaného partnerství zabývalo již od roku 1992. Jejich pokusy o zavedení registrovaného partnerství byly však následující roky neúspěšné. Vláda se za předsednictví Václava Klause koncem roku 1995 vyjádřila, že „nechce připouštět jakési manželství nižšího stupně“ (SOHO revue, 1995, str. 3). Opačný názor měl v té době prezident republiky Václav Havel (1936-2011), který se na tiskové konferenci vyjádřil následovně: „[...]vnitřně se kloním k tomu, že by asi mělo smysl institut registrovaného partnerství zavést“ (SOHO revue, 1995, str. 1). Návrh zákona o registrovaném partnerství osob téhož pohlaví z roku 1997 podaný poslankyní Zuzkou Rujbrovou (KSČM), Janou Gavlasovou (ČSSD) a poslancem Jaroslavem Zvěřinou (ODS) měl posílit pozitivní mezilidské vztahy s akceptací na hodnoty sounáležitosti. Poslaneckou sněmovnou byl návrh zamítnut i přes dodatek poslankyně Rujbrové, která zdůraznila, že se nejedná o rozšiřování tradičního pojetí manželství (Fanel, 2000).

Druhým lehce upraveným návrhem se zabývala Poslanecká sněmovna v roce 1999, předloženým stejnými poslanci a také poslankyní Monikou Horákovou (US). Tento návrh prošel prvním čtením Poslanecké sněmovny, což se jevílo jako nadějný posun, ale dál také nepokročil (Fanel, 2000).

Dalším návrhem byl návrh o partnerském soužití osob téhož pohlaví, který prošel stejně jako ten předchozí pouze prvním čtením, poté byl zamítnut. Jak uvádí Jan Seidl (2012, str. 380) „[...] uzákonění registrovaného partnerství, se díky opakovanému a poměrně častému

parlamentnímu projednávání stal významnou součástí obecné politické rozpravy a mediálního diskursu v České republice [...]“.

Čtvrtý návrh o registrovaném partnerství se dostal až do třetího čtení a pouze o jeden jediný hlas nebyl schválen. Téhož roku byl stejný návrh s drobnými úpravami předložen znovu. Zásadní změnou u tohoto návrhu bylo jmenování nové vlády pod vedením Jiřího Paroubka (ČSSD). Premiér se osobně před prvním čtením pátého návrhu vyjádřil, že zákon je dobrý a vyzval členy ČSSD, aby tento návrh podpořili. Návrh o registrovaném partnerství byl podpořen 45 senátorkami a senátory z 65 přítomných (Gay iniciativa, 2016). Posledním krokem schválení tohoto zákona bylo podpora prezidenta republiky. Prezident Václav Klaus, který byl veřejně známý jako kritik zákonné úpravy homosexuálních partnerství se po uplynutí lhůty určené na případné vrácení zákona vyjádřil, že zákon vetuje. Návrh zákona byl zpět v Poslanecké sněmovně. Bylo nutno získat 101 hlasů pro přehlasování prezidentského veta, aby zákon vzešel v platnost. Lobbisté se zaměřili na poslankyně a poslance, aby podpořili tento návrh. Na závěrečném hlasování 15. března 2006 se zákon 115/2006 Sb. o registrovaném partnerství definitivně schválil, tím přehlasoval prezidentské veto a 1. července téhož roku vzešel v platnost.

3.2 Registrované partnerství v současnosti

Zákon 115/2006 Sb., tedy zákon o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů §1 odst. 1 definuje trvalé společenství dvou osob stejného pohlaví. Partnerem se v tomto zákoně rozumí osoba, která uzavřela partnerství (Zákon č. 115/2006 Sb.). Samotný pojem „registrované“, definující spíše evidenci, než svazek dvou osob je považován z pohledu gay a lesbické komunity za diskriminační (Burešová, 2020). Jak výstižně uvedl poslanec Pirátské strany František Kopřiva (2021) v rozhovoru pro ČT24 „registrují se auta, ne lidi“. Pojem i jeho samotný význam v zákoně je výraznou snahou o odlišení partnerství od manželství. Jednodušeji řečeno institut registrovaného partnerství popisuje soužití gayů a leseb (resp. dvou osob stejného pohlaví), ti však chtějí oficiálnější status – formální deklaraci svazku. Právní řád nabízí formu trvalého soužití s absencí jakékoliv ochrany (jako ji má svazek manželský) a také absencí vzájemných povinností (Burešová, 2020).

3.3 Vznik a zánik registrovaného partnerství

Partnerství dvou homosexuálně orientovaných osob vzniká neformálním svazkem, který lze uzavřít pouze před omezeným množstvím matričních úřadů (14) v celé České republice. Úprava zákona o registrovaném partnerství nezajišťuje informace pro osoby vstupující do tohoto svazku o zdravotním stavu ani majetkových poměrech druhé osoby (důvodem neznalosti těchto dvou aspektů je jejich následná nepodstatnost v partnerském soužití jako takovém).

Zaniknout registrované partnerství může buď smrtí jedné z osoby nebo soudním rozhodnutím o zrušení tohoto partnerství. Zákon sice vychází z právní úpravy jako u manželského svazku, který zaniká také buď smrtí nebo rozvodem, avšak právě soud odlišuje zánik partnerství jako jeho zrušení nikoli rozvodem. Tento zánik provádí zásadně soud na návrh jedné z osob v partnerství, návrh nemusí obsahovat žádné další dohody upravující majetkové poměry (Burešová, 2020).

3.4 Problematika registrovaného partnerství

Následující části se budou zabývat jednotlivými oblastmi, která jsou pro stejnopohlavní páry problematické. Bude se jednat o témata, ve kterým jsou stejnopohlavní páry nějakým způsobem zásadně znevýhodněny (tím i diskriminovány) a také o následcích této diskriminace. Existuje více oblastí, které jsou považovány za problematické, pro tuto práci jsou zvolena následující: rodičovství, majetková práva, důchod a dědictví – tyto oblasti považují za nejzásadnější.⁵

⁵ V době dokončování této práce byl schválen nový zákon, který v mnoha ohledech pozměňuje registrované partnerství – zavádí společné jmění, příjmení a přechod nároku na dávky. Nejvýznamnější změnou je úprava týkající se adopce dětí stejnopohlavními páry, které musí projít adopčním procesem dvakrát: nejprve jeden partner dítě adoptuje jako jednotlivce a poté druhý partner dítě přiosvojí. Tento nový zákon také umožňuje partnerům stát se společnými pěstouny, čímž jim přiznává stejná práva jako manželům. Rodič, který dítě přiosvojí, se stane plnohodnotným zákonným rodičem.

S ohledem na kvalitu práce nebyly tyto části přepracovány v době schválení novely zákona, a to nejen z časových důvodů. Tato změna legislativy však nemá vliv na analýzu veřejného mínění a volebních programů, jelikož se jedná o aktualizaci právního rámce, který nijak nenarušuje provedené zkoumání.

3.4.1 Rodičovství

Tato kapitola se zaměřuje na diskusi o právech, povinnostech a výzvách, kterým čelí stejnopohlavní páry při plnění rodičovské role. Rodičovství je náročným úkolem, a to nejen z hlediska péče o dítě a jeho výchovy, ale i v kontextu očekávání, která na něj klade společnost a právní systém. Tento tlak je ještě větší u stejnopohlavních párů. Pokud definujeme rodinu v nejširším vymezení, jedná se o společensky uznávaný způsob, jak mít a vychovávat děti (Možný, 2011, str. 116). Homoparentální rodiny (tedy rodiny, v nichž se rodičovský pár skládá z partnerů stejného pohlaví) mění tradiční představy o rodičovství a rodině, a také vyvolávají otázky ohledně vnímání gay a lesbické identity, která obvykle bývá vnímána spíše jako bezdětná (Burešová, 2020). Jak dodává socioložka Hana Maříková (2016) „Určitě neplatí, že pouze dva heterosexuální dospělí, kteří spolu uzavřeli manželství a mají spolu biologicky vlastní děti, mohou tvořit rodinu. [...] Manželství už není podmínkou pro založení rodiny, [...] rodiče nemusejí být nutně opačného pohlaví a heterosexuální orientace.“

Podle Občanského zákoníku je rodina považována za jednu ze základních hodnot. V paragrafu 655 (jež definuje manželství) je rodina vyobrazena jako jeden z hlavních účelů samotného manželství (spolu s řádnou výchovou dětí a vzájemnou podporou a pomocí) (Zákon č. 89/2012). Přičemž Burešová (2020, str. 55) uvádí „Ustanovení §655 občanského zákoníku stanoví charakteristické znaky manželství a vyjadřuje jeho vlastní podstatu. Přitom také nepřímou vyjadřuje, co manželství být nemá (svazek dvou osob stejného pohlaví).“

Ale jak je to v případě hovoříme-li například o nesezdaném (ať už heterosexuálním nebo homosexuálním) páru, který vychovává společného potomka – nenazvali bychom je rodinou, i přes absenci manželského svazku rodičů? Zákon o registrovaném partnerství se velmi stručně zabývá formou homoparentální rodiny v §13. Paragraf 13 objasňuje, že existující partnerství nebrání partnerovi v plnění rodičovských povinností vůči dítěti ani ve sdílení péče o ně. Pokud jeden z partnerů pečuje o dítě a partneri žijí společně, poté se oba podílejí na výchově a ochraně (Zákon č. 115/2006 Sb.).

Zákon o registrovaném partnerství ani jeho související právní úprava neuznává jakoukoliv existenci homoparentální rodiny (podle občanského zákoníku hlavně vzhledem k absenci manželství jako takového). V situaci, kdy jeden z partnerů ve stejnopohlavním partnerství

má dítě (buď bez druhého biologického rodiče nebo z předchozího vztahu) a je jeho biologickým rodičem, jeho partner se stává tzv. sociálním rodičem (sociální matkou/otcem). Sociální rodič je osoba z hlediska biologického i právního zcela cizí ve vztahu k dítěti a nachází se ve velmi složité situaci. Podle výše zmíněného §13 je sociální rodič povinen se podílet na výchově a výživě dítěte, ale zároveň mu nevzniká jakýkoliv nárok na právní jednání. Jednáním je jakéhokoliv rozhodování za dítě, včetně základních rodičovských práv. Jedná se o maličkosti jako je vyzvednutí zásilky na poště do vlastních rukou, přes jakoukoliv registraci veřejných služeb (zdravotní pojištění nebo žádost o sociální příspěvek) až po výběr školy, lékaře nebo bydliště. Ač může být činnost sociálního rodiče sebelepší, jelikož se nejedná o rodiče právního, není sociální rodič oprávněn rozhodovat o žádných těchto oblastech dítěte, a to ani ve chvíli, kdy biologický rodič neexistuje, nebo není (Burešová, 2020). Důležité je zmínit, že sociální rodič je pro dítě oporou, které důvěřuje, která se o něj stará, tráví s ním čas. Moment, kdy dítě přijde o (sociálního) rodiče mu může způsobit citovou i sociální újmu. Nejen, že přijde o blízkou osobu ve svém životě, ale tato ztráta může mít dopad i na jeho ekonomické zajištění, jelikož doposud bylo zajišťováno dvěma dospělými lidmi.

Možnosti stát se rodičem nebiologického dítěte jsou omezené. Jedna z možností, je osvojení dítěte (adopce) svého partnera, přičemž osvojení musí být v souladu se zájmy osvojeného. Podle §800 odst. 1 je jasné, že osvojit dítě mohou pouze manželé nebo jeden z manželů. Dále tento paragraf upřesňuje, že pouze výjimečně může osvojit dítě i jiná osoba. Z jasně čehož vyplývá, že stejnopohlavní pár si nemůže společně osvojit dítě, jelikož není ve svazku manželském. Jak uvádí Burešová (2020) nejde ani tak o stabilitu vztahu manželů, jako o ochranu poskytovanou zákonem rodině, která je tvořena manželi. Stejně je tomu tak u druhé varianty, u tzv. přiosvojení neboli adopce dítěte partnera. Jedná se o něj v případě, kdy chce sociální rodič (není ani biologickým ani právním) osvojit dítě partnera. Zákon nepovoluje stejnopohlavním párům přiosvojení, jelikož rodiče nejsou ve svazku manželském. V případě, že je jeden z partnerů ve stejnopohlavním páru biologickým rodičem dítěte, je druhý partner pouze rodičem sociálním. Ten má k dítěti výchovnou a vyživovací povinnost, právní vztah však nikoliv, je pro dítě zcela cizí (z hlediska právního).

Problém nenastává pouze ve výše zmíněných rodičovských právech, ale také opačně vzhledem k dítěti. Pokud sociální rodič zemře, dítě ze zákona nemá nárok na dědictví (viz. [kapitola 3.4.4.](#)) ani na sirotčí důchod (viz. [kapitola 3.4.3.](#)). Pokud se partneři rozejdou, dítě nemá nárok na jakoukoliv finanční podporu (alimony) a zároveň nemá nárok na jakýkoliv styk s rodičem. A naopak pokud zemře právní rodič (nebo nevykonává rodičovskou odpovědnost v plném rozsahu), tak sociální rodič, který se o dítě staral (např. od jeho narození) nemá žádná práva a povinnosti vzhledem k dítěti. Nemá ani potřebná práva k řádné péči o dítě (informace o zdravotního stavu, vystupovat ve škole jako rodič a mnoho dalšího). Jedinou alternativou, která je zde možná je náhradní rodinná péče poručníctví. Poručníkem se obvykle stává osoba, kterou označili rodiče či osoba z okruhu příbuzných nebo blízkých. Není vyloučeno, že osoba v registrovaném partnerství může být jmenována poručníkem (Jsme fér, 2020).

Rodičovství ve stejnopohlavních párech představuje komplexní téma, které v sobě spojuje právní, sociální a emocionální aspekty. Homoparentální rodiny vyvolávají otázky ohledně vnímání rodičovství a rodiny samotné v tradičním slova smyslu. I přes absenci pevné definice rodiny v právním řádu ČR a změny, které s sebou přinesl Zákon o registrovaném partnerství, stále existují výzvy a omezení, kterým čelí stejnopohlavní páry v rodičovské roli.

Jednou z klíčových otázek je uznání stejnopohlavního partnera jako rodiče dítěte, což současná právní úprava často neumožňuje. Sociální rodič, který nemá právní vazbu k dítěti, se nachází ve složité situaci, kde nemá právo rozhodovat o záležitostech týkajících se dítěte, aniž by se opíral o právní základ. Tento stav může mít negativní dopady na dítě i samotného rodiče v případě smrti či rozchodu.

Dalším významným problémem je omezení možností adopce nebo přiosvojení dítěte ze strany stejnopohlavních párů. Zákon nepovoluje osvojení dítěte svého partnera ani zavedení právních vazeb mezi sociálním rodičem a dítětem, což omezuje práva a zabezpečení dítěte i jeho rodiče (Jsme fér, 2020 & Burešová 2020).

Je patrné, že současný právní rámec může neadekvátně zohledňovat různorodost rodinných situací, včetně těch, které zahrnují stejnopohlavní partnery. Je potřeba hledat způsoby, jak

překonat případné bariéry a zajistit, aby všechny rodiny měly stejný přístup k ochraně a příležitostem, bez ohledu na specifika jejich složení či sexuální orientaci. Tento proces může vyžadovat jak změny v legislativě, tak také proměnu postoje a vnímání společnosti ve vztahu k různým typům rodinných vazeb.

3.4.2 Majetková práva

Dalším problematickým odvětvím jsou majetková práva, která se zásadně liší u párů v registrovaném partnerství od těch manželských. Majetková práva mohou být chápána jako podíl na celkovém majetku, který má hodnotu a je vlastněn jedním z členů rodiny v homoparentální rodině. Pro srovnání u manželského páru se jedná o majetek tvořený tzv. společným jměním manželů (SJM), jehož součástí je takřka všechno, co jeden z manželů samostatně nebo dohromady přinesl do manželství, po dobu jeho trvání (pokud soud neurčil jinak).

Podle zákona č. 115/2006 Sb. §9 jsou oba partneři stejnopohlavního páru (pro obstarávání běžných záležitostí partnerství) zavázáni k jednání společně a nerozdílně; avšak majetek je vždy nabyt pouze jedním z nich. Z čehož vyplývá, že žádné společné jmění partnerů nebo jakákoliv jiná forma společného majetku nevzniká. Partneři mohou založit tzv. podílové spoluvlastnictví, které se však vztahuje na konkrétní věci a nelze ho vytvořit jako obecnou normu do budoucna. Každé další získání majetku se musí znovu řešit jednotlivě po jeho nabytí.

Důležité je zmínit, že v zákoně o registrovaném partnerství je tato oblast jen velmi stručně definována – jedná se o §8 až §13, kde je vymezeno soužití partnerů. Avšak ani zde nejsou stanovena jakákoliv společná majetková práva. Právně zakotvená úprava týkající se výše zmíněného společného vlastnictví partnerek/partnerů totiž neexistuje. Jednotlivému partnerovi nebo partnerce zůstává zachováno vlastnictví, které získal/a před vstupem do registrovaného partnerství.

Další související problematikou této oblasti je i vypořádání při zrušení partnerství. U svazku manželského lze majetkové vypořádání vyřešit celkem jednoduše a jasně. SJM a další majetek, který měli manželé před manželstvím připadá tomu, který ho vlastnil i předtím (pokud se manželé před uzavřením manželství nedohodli jinak). Majetek se rozdělí a vlastnictví vzniká individuální každého z manželství, na určité věci a dále pak (typicky na

nemovitosti) vzniká tzv. podílové spoluvlastnictví. U registrovaných partnerů nevzniká žádné vypořádání, z důvodu absence jakéhokoliv společného jmění (Burešová, 2020).

3.4.3 Vdovský, vdovecký a sirotčí důchod

Problematika také vzniká v případě úmrtí jednoho z partnerů. Stejně jako u majetkových práv registrovaného partnerství není tato oblast právně vymezena. Jedná se o vdovský a vdovecký důchod, jež je sociální dávkou, na kterou má nárok pozůstalý ze svazku manželském, jako zmírnění následků, které by mohly vést ke špatnému ekonomickému postavení. Je předpokladem, že rodinné poměry se po smrti jednoho z manželů změny a stát tímto pomůže v nelehké situaci s vyrovnáním se ztráty a prostoru pro potřebná jednání. Jde o dočasnou finanční podporu. U registrovaného partnerství tomu tak není. V případě úmrtí jednoho z partnerů nejsou registrovaní partneři oprávněni k vdovskému nebo vdoveckému důchodu. Tato situace je důsledkem právního rozlišení mezi manželstvím a registrovaným partnerstvím v České republice. Manželství je v právním systému obvykle považováno za úplné a plnoprávné partnerství, zatímco registrované partnerství má omezenější právní postavení a některá práva, jako nárok na vdovský a vdovecký důchod nejsou registrovaným partnerům poskytována.

Totožně je tomu tak i v případě úmrtí rodiče nebo osvojitele dítěte (nebo jakékoliv osoby, která má dítě v trvalé péči). Jedná se o tzv. sirotčí důchod, který je poskytován nezletilým dětem zemřelých rodičů. Pokud je tedy dítě vychováno v homoparentální rodině nemá nárok na sirotčí důchod. Tato situace je opět důsledkem omezení právního postavení registrovaného partnerství ve srovnání s manželstvím v České republice.

3.4.4 Dědictví

Na závěr bych ráda zmínila problematiku dědictví, která je součástí symbolů týkající se práv rodiny. Dědictví chrání člena rodiny (respektive majetek, který vlastnil), aby po jeho smrti připadl jeho příbuzným, tedy osobám jemu nejbližší (pokud závěť neuvádí jinak). V takové situaci je jeho partner, se kterým byl v registrovaným partnerstvím chráněn a vystupuje zde stejně jako je tomu u páru manželského jako plnohodnotný dědic (je v tzv. první dědické třídě). Burešová (2020, str. 108) zdůrazňuje nesmyslnost zařazení partnera do první dědické třídy, „když s pozůstalým partnerem negenerovali po dobu jeho života společný majetek“ a dále zmiňuje, že pokud zákonodárce neposkytuje žádná privilegia, co se majetku týče během

jejich společného života, nedává smysl, že by majetek připadal partnerovi po smrti druhého. Ve druhé dědické třídě se nachází rodiče pozůstalého. V případě bezdětných partnerství (stejně tak i u manželství) se dělí dědictví mezi partnera a rodiče pozůstalého. Je tak zajištěn majetek v rodině a je dbáno také na zachování určité ekonomické stability rodičů, kteří jsou často odkázáni ve stáří právě na svoje děti (Burešová, 2020).

3.5 Manželství vs. registrované partnerství

V předchozí kapitole byly částečně nastíněny rozdíly práv a povinností mezi registrovaným partnerstvím a manželstvím. Tyto oblasti se liší v mnoha ohledech, a to jak symbolicky, tak prakticky. Zásadním rozdílem je název jednotlivých svazků – "manželství" a "registrované partnerství". Tyto názvy automaticky rozdělují vztahy do dvou odlišných kategorií, které nemají stejná práva. Manželství je definováno jako svazek za účelem založení rodiny, řádné výchovy dětí a vzájemné podpory a pomoci. Definice je zakotvena v rodinném právu Občanského zákoníku, v němž je kladen důraz na symboliku a tradici manželského svazku (Zákon č. 89/2012 Sb.). Naopak partnerství je velmi stručně vymezeno jako „trvalé společenství dvou osob stejného pohlaví vzniklé způsobem stanoveným tímto zákonem“ (Zákon č. 115/2006 Sb.).

Svatba je dalším výrazným rozdílem těchto dvou svazků. V případě manželského svazku jde o slavnostní obřad za doprovodu svědků uskutečněný před veřejnou mocí a za přítomnosti matrikáře. Stát tímto dává jasně najevo, že stvrzení manželství je přednější než partnerství, jelikož registrované partnerství lze uzavřít pouze omezeně na 14 matrikách v celé České republice bez nutnosti svědků a jakéhokoliv slavnostního obřadu (jedná se spíše o administrativní úkon). Manželé si mohou určit společné příjmení, které budou používat. Partnerům tato možnost nevzniká automaticky, musí o ni speciálně požádat po uzavření partnerství. V rámci uzavření manželství získávají manželé také automaticky práva na příbuzenské vztahy, které sám stát plně uznává, u partnerů nevznikají.

Dalším zásadním rozdílem je výše zmiňovaný vztah k dítěti a jeho případná (ne)možnost adopce, majetková práva, (ne)vznik společného jmění partnerů, vdovský a vdovecký důchod a dědictví (Jsme fér, 2020).

Ráda bych v této části práce zmínila zajímavý rozhovor s advokátkou a v současné době i právničkou iniciativy *Jsme fér* Adélou Horákovou. Rozhovor se týká tématu manželství pro všechny, ve kterém hovoří o (ne)praktičnosti a nespravedlnosti vůči stejnopohlavním párům. Horáková (2022) zmiňuje mimo jiné tři hlavní a zásadní rozdíly mezi registrovaným partnerstvím a manželstvím. Mezi první dvě kategorie, jež jsou čistě praktického hlediska řadí sociální dávky (vdovský, vdovecký a sirotčí důchod) a vztahy k dětem. Třetí kategorií je podle ní důstojnost. Horáková dále popisuje neférové jednání směrem ke stejnopohlavním párům na příkladu covidové pandemie. Problém nastal ve chvíli, kdy kvůli vládnímu nařízení o zákazu pohybu osob mezi okresy lidé nejen nemohli být na stejném místě, ale vzhledem k omezenému počtu matrik, kde mohou stejnopohlavní páry uzavřít registrované partnerství jim tato možnost byla také znemožněna. Podobná komplikace nastala i při uzavření hranic – osoby v manželském svazku dostali výjimku a registrovaní partneři měli, slovy Horákové „prostě smůlu“. Horáková považuje odlišný název těchto vztahů za problém a dodává „Já jsem stejně jako ostatní občanka České republiky, která platí tytéž daně a které má mít podle ústavy stejnou důstojnost a stejná práva. Pokud mi je stát nedává, je potřeba, aby řádně vysvětlil proč.“ (Titlbach, 2022, str. 136). Rozhovor advokátka zakončuje pozitivním přístupem v podobě přesvědčení o zavedení manželství pro všechny v ČR v blízké budoucnosti, dodává „Je pro mě nepředstavitelné, že by se česká společnost do budoucna stále více uzavírala a zůstala ostrůvkem nespravedlnosti v demokratickém světě, který jde dopředu a je postaven na otevřenosti a vzájemném respektu.“ (Titlbach, 2022, str. 143).

4 Veřejné mínění a postoj veřejnosti

Je klíčové objasnit pojem veřejnost a související pojmy, jako je veřejné mínění a postoj veřejnosti, které budou následně analyzovány v druhé části práce.

V dnešní době většina společnosti obecně projevuje zájem o výsledky ekonomických a společenských aktivit s širším dopadem. Zaměřuje se na řešení určitých společenských problémů a sleduje celkové společenské události. Veřejnost je tedy skupinou, která je zainteresovaná do společenského dění, o kterou se zajímají především ti, kteří mají moc rozhodovat (politické strany, média, výrobci nebo distributoři spotřebního zboží)

Veřejnost je klíčovým pojmem ve společnosti, který má funkci sociální kontroly – tu lze chápat jako konfrontaci reálného chování jednotlivců (nebo skupin) s kolektivně sdílenými hodnotami a normami tohoto chování (Tuček et. al., 1999). Účinnost tlaku veřejnosti na rozhodovací orgány a na celkové společenské, ekonomické a politické dění závisí na politickém zřízení a politické kultuře dané země (Linhart, 2017).

Veřejné mínění představuje takové názory, postoje a hodnoty, které jsou sdíleny či vnímané jako relevantní pro společnost jako celek. Definice pojmu je obecně považována za významný společenský jev, který ovlivňuje jak vědomí a chování jednotlivců a skupin, tak samotnou společnost. Má plnit funkci hodnotící, vyjadřující zájmy a potřeby dané společnosti, utvářející normy společenských vztahů a jejich následné respektován (Tomek & Herzmann, 2020).

Sociální psychologie poukazuje na fakt, že mínění každého jedince je silně ovlivněno sociálním kontextem. Postoj veřejnosti je relativně ustálený sklon jedinců chovat se určitým způsobem v různých situacích a reagovat pozitivně nebo negativně na podněty. Postoje vznikají z předchozích zkušeností a ovlivňují budoucí chování. V sociologii a psychologii jsou postoje propojeny s hodnotami a motivacemi jedinců, přičemž mohou být vědomé či nevědomé, zjevné nebo skryté. Postoje se formují při uspokojování potřeb a ovlivňují osobnostní rysy, jako jsou tolerance nebo optimismus. Zkoumání postojů je klíčové pro pochopení individuálního jednání a zahrnuje metody škálování z oblasti sociální psychologie. Postoj veřejnosti je klíčový při analýze názorů veřejnosti vzhledem k

manželství pro všechny, protože umožňuje pochopit, jak lidé vnímají a reagují na tuto otázku (Vláčil, 2018).

Lidé s homosexuální orientací jsou součástí společnosti, která je ovlivňována normami stanovenými převážně heterosexuální většinou. Tyto normy, ať už kulturní, legislativní nebo jiné mají zásadní dopad na LGBT menšinu a na politická rozhodnutí týkající se LGBT otázek. Změny v těchto postojích mohou mít klíčový vliv na život a existenci menšiny. Vztah mezi menšinou a většinovou společností je dynamický, kdy společenská atmosféra ovlivňuje chování LGBT menšiny, což zpětně ovlivňuje postoj většiny. LGBT lidé stále nedosáhli rovného postavení ve společnosti, což je důsledek heteronormativity – vnímání heterosexuality jako jediné přirozené orientace (Beňová, K. & kolektiv, 2007).

5 Politické strany a hnutí

V této kapitole budou jednotlivě představeny politické strany, hnutí a koalice, které hrají v současnosti významnou roli na české politické scéně. Patří mezi ně koalice SPOLU (ODS, TOP 09, KDU-ČSL), hnutí ANO 2011, koalice Piráti a STAN (Starostové) a Svoboda a přímá demokracie (SPD). Tyto strany získaly ve sněmovních volbách 2021 více než 5 % hlasů, což jim umožňuje vstoupit do Poslanecké sněmovny a ovlivňovat legislativní proces. Každá strana bude stručně popsána s důrazem na klíčové prvky její ideologie a politického směřování, což poslouží jako základ pro analýzu jejich přístupů k manželství pro všechny. Cílem této kapitoly je poskytnout čtenářům přehled stran a hnutí, které mají vliv na politické dění v ČR.

Popis a analýza politických stran bude představena podle jejich postavení v Poslanecké sněmovně. Nejprve se práce zaměří na vítěznou koalici sněmovních voleb 2021 SPOLU (ODS, KDU-ČSL a TOP 09 – 71 mandátů). Bude následovat druhá vládní koalice, tedy koalice Piráti a Starostové (37 mandátů). Na závěr budou popsány opoziční strany v sestupném pořadí podle počtu získaných mandátů, tedy ANO 2011 (72 mandátů)⁶ a SPD (20 mandátů).

5.1 Koalice SPOLU

Koalice SPOLU založena v roce 2020 je složena ze tří politických stran, jimiž jsou TOP 09, Občanská demokratická strana (ODS) a Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová (KDU-ČSL). Koalice zvítězila v roce 2021 ve volbách do Poslanecké sněmovny a získala dohromady 71 mandátů – 34 mandátů pro ODS, 23 mandátů pro KDU-ČSL a pro TOP 09 14 mandátů (ČSÚ, 2024). Podle oficiálních informací z volebního programu a webových stránek se koalice SPOLU zaměřuje na odpovědnou fiskální politiku, snižování byrokracie a podporu podnikání (SPOLU, 2021 & 2024). Zdůrazňuje dodržování demokratických principů, podporu členství České republiky v EU, klade důraz na

⁶ Důvod, proč hnutí ANO má více mandátů než vítězná koalice, souvisí s volebním systémem. Po sečtení hlasů se spočítá tzv. republikové mandátové číslo, které určuje, kolik mandátů se přidělí jednotlivým krajům. To znamená, že kraje dostanou různý počet mandátů podle toho, kolik hlasů získaly. Poté se vypočítá tzv. krajské volební číslo. To se použije k rozdělení mandátů mezi strany, které získaly alespoň pět procent hlasů.

modernizaci škol, kvalitní zdravotní péči, podporu rodin a ochranu přírody. Mezi její hlavní hodnoty patří svoboda, odpovědnost a solidarita s cílem sjednotit a posílit Česko (ODS, KDU-ČSL, TOP 09, n.d.).

Koalici SPOLU, tvořenou ODS, KDU-ČSL a TOP 09 spojuje několik klíčových hodnot a cílů, které jsou základem jejich spolupráce. Zároveň však každá strana přináší do koalice své vlastní specifické ideologické a politické priority, které je odlišují. Všechny tři strany kladou důraz na podporu liberální demokracie a právního státu. Sdílejí přesvědčení o nezbytnosti silných vazeb vůči EU, zejména ve vztahu k bezpečnostní politice a spolupráci s NATO. Rovněž prosazují ekonomické politiky založené na volném trhu a snižování byrokracie, které považují za klíč k dosažení všeobecné prosperity. I když strany v koalici SPOLU sdílejí společné základy, liší se v několika oblastech. ODS se zaměřuje na ekonomický liberalismus, nízké daně a minimalizaci státního zásahu. KDU-ČSL klade důraz na křesťansko-demokratické hodnoty, podporuje tradiční rodinu, komunitní život a sociální solidaritu, podporuje evropskou integraci a sociální spravedlnosti. TOP 09 kombinuje konzervativní hodnoty s liberálním přístupem, je rovněž proevropská a zdůrazňuje zelenou politiku, ochranu životního prostředí, podporuje rovnosti a lidských práv.

Koalice SPOLU je tedy sjednocená v podpoře liberální demokracie, volného trhu a silných vazeb vůči EU, ale zároveň zahrnuje různorodost ideologických pohledů a politických priorit svých členů. Trojkoalici vede Petr Fiala, současný premiér ČR.

V následujících třech podkapitolách budou podrobněji přiblíženy jednotlivé strany koalice SPOLU – ODS, KDU-ČSL a TOP 09. Budou analyzovány jejich politické postoje, cíle a hodnoty, aby bylo možné lépe porozumět jejich jednotlivým přístupům a společné vizi.

5.1.1 TOP 09

TOP 09 – název strany je zkratkou pro Tradici, Odpovědnost a Prosperitu, číslo 09 má symbolizovat datum založení strany 2009. Strana klade důraz na demokratické hodnoty, lidská práva a právní stát. Klíčové hodnoty zahrnují odpovědnost politiků, transparentnost ve veřejné správě a ekonomický liberalismus (podpora tržní ekonomiky a omezení státních zásahů do ekonomiky).

TOP 09 prosazuje rovná práva pro všechny občany, boj proti korupci, podporu podnikání, vzdělávání, modernizaci a zefektivnění veřejné správy. Strana se sama definuje jako konzervativní a dodává, že „ctí morální hodnoty [...], stejně jako individuální lidskou svobodu. Je stranou respektující a prosazující vlastenecké ideály svobody, humanismu a právního státu“ (TOP 09, n.d.). Přesnější definicí přístupu je vzhledem k hodnotám, které zastává spíše liberálně konzervativní.

Celkový vývoj TOP 09 posledních let naznačuje jistý posun od konzervativního k liberálnímu směru. "Jsme liberálnější, než jsme byli," řekl Karel Schwarzenberg (2023), bývalý předseda TOP 09 (Grim, 2023). Hlavně v posledních čtyřech letech, kdy je předsedkyní Markéta Pekarová Adamová se TOP 09 postupně posunula spíše k hodnotovému liberalismu a začala hodně zdůrazňovat i různá zelená témata. TOP 09 se v této chvíli dělí na pomyslné dvě křídla – liberální a konzervativní podle názorů jednotlivých členů. Podle politologa z Masarykovy univerzity Vít Hlouška (2023) se strana angažuje v prosazování některých progresivních nebo liberálnějších témat, přičemž skuteční konzervativci zůstávají v pozadí (Grim, 2023).

5.1.2 Občanská demokratická strana

Občanská demokratická strana (ODS) je politickou stranou působící v ČR od roku 1991, jež podporuje liberálně-konzervativní hodnoty a zásady. ODS usiluje o svobodnou a prosperující společnost, kde je kladen důraz na osobní odpovědnost, ekonomickou svobodu a omezenou roli státu zároveň však zdůrazňuje tradice a hodnoty. ODS prosazuje pružnou a efektivní Evropskou unii, ve které mají členské státy rozhodující slovo.

Mezi významné osobnosti spojené s ODS patří Václav Klaus, zakladatel, první předseda vlády ČR po sametové revoluci a později i prezident ČR. Strana se na svých webových stránkách sama definuje jako liberálně konzervativní (ODS, 2024). Podle politologa Aleše Michala (2023) z FSV UK se projevuje dominantně konzervativně, poukazuje na příkladu uzákonění manželství pro všechny, naopak v ekonomických otázkách zůstává spíše liberální a protržní. „Jsou mezi námi liberálové i konzervativci, které spojuje úcta k lidským právům, svobodě, odpovědnosti a také solidarita ke zranitelným a odpor k přemíře byrokracie a regulací.“ hodnotí stranu předseda senátu Miloš Vystrčil (Grim, 2023).

5.1.3 Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová

Poslední a neméně důležitou stranou koalice je Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová (KDU-ČSL). Jedná se o jednu z nejstarších českých politických stran, vznikla v roce 1919 sloučením několika katolických stran. Její tradiční témata zahrnují podporu tradičních rodiny, péče o seniory, životního prostředí, malých a středních firem a křesťanské morální hodnoty, svobodu, demokracii a sociální spravedlnost.

Politicky se strana profiluje jako konzervativní s důrazem na ochranu rodiny, lidských práv, tradičních hodnot a sociální soudržnosti. Usiluje o uplatňování konzervativních hodnot v politické oblasti (KSU-ČSL, 2021). Politolog Hloušek (2023) popisuje, že v rámci KDU-ČSL existují dvě skupiny s odlišnými vizemi. Jedna skupina se zaměřuje na kulturní konzervativismus a prosazuje agendu, která zdůrazňuje tradiční hodnoty, jako je například definice manželství pouze jako svazku muže a ženy. Naopak druhá skupina, do které patří zejména mladí členové strany, usiluje o modernizaci strany. Senátor KDU-ČSL Jiří Čunek (2023) zdůrazňuje důležitost zachování křesťanských-demokratických a konzervativních hodnot pro jejich tradiční voličskou základnu. Naznačuje, že čím více se strana bude snažit přiklonit k liberálním postojům, tím více ztratí podporu veřejnosti (Grim, 2023).

5.2 Koalice Piráti a STAN

Ve volbách 2021 do Poslanecké sněmovny spojili své síly Česká pirátská strana a hnutí Starostové a nezávislí a vytvořili koalici Piráti a STAN. Společně koalice usiluje o ukončení zadlužování státu, zvýšení dostupnosti bydlení, kvalitní a dostupné vzdělání odpovídající potřebám 21. století. Dále o jasný plán případných krizí, zvýšení transparentnosti, boj proti korupci a dále se zaměřují na ekologii a udržitelný rozvoj. Jak uvádějí ve svém programu, společně prosazují modernizaci české politiky a veřejné správy s cílem zvýšit její otevřenost, spravedlnost a efektivitu (Piráti a Starostové, 2021).

V této koalici získali Starostové a nezávislí ve Sněmovně 37 mandátů. 33 mandátů pro STAN, čímž se stal třetí nejsilnější sněmovní stranou a pro Piráty tak zbyly pouze 4 mandáty (ČSÚ, 2024). V následující části budou jednotlivě popsány strany koalice pro jasnější vymezení jejich přístupů a podrobněji přiblíženy cíle, postoje a hodnoty Pirátské strany a hnutí STAN.

5.2.1 Česká pirátská strana

Česká pirátská strana, známá také jako Piráti byla založena v roce 2009 jako odpor vůči omezování základních občanských práv a svobod lobbistickými skupinami. Mezi hlavní hodnoty řadí ochranu občanských práv a svobod, včetně práva na soukromí a svobodného přístupu k informacím. Za hlavní cíl považuje, otevřenou informovanost a efektivní sdílení informací. Dále požaduje, aby stát respektoval lidské soukromí, aby lidé měli právo se rozhodovat na základě dostatečné informovanosti. Piráti podporují přímou demokracii, využívání moderních technologií a digitalizace ve veřejné správě a podnikání (Piráti a Starostové, 2021).

Pirátskou stranu lze jednoznačně považovat za liberální. Marcel Kolaja, 1. místopředseda se k vymezení strany vyjádřil (2023) jednoznačně. „Piráti jsou jedinou relevantní stranou v Česku, která je skutečně autenticky liberální. [...] Jelikož jsou v Česku kromě Pirátů všechny relevantní politické subjekty konzervativní nebo populistické, je pro nás jakožto liberální stranu samozřejmě náročné hledat politické partnery.“ (Grim, 2023).

5.2.2 Starostové a nezávislí

Politické hnutí Starostové a nezávislí, též STAN vzniklo v roce 2004 transformací z hnutí Nezávislí starostové pro kraj a dnes má celostátní charakter. Jak je patrné z veřejného vystupování a prezentace na politické scéně, hnutí klade důraz na odpovědné nakládání s veřejnými prostředky, kvalitní vzdělávání, ochranu životního prostředí a zachování kulturního dědictví. Usiluje o snížení byrokracie, bojuje proti korupci a zneužívání moci. Podporuje evropskou integraci a investice do vědy.

Ve svém programu hnutí zdůrazňuje evropské hodnoty založené na svobodě jednotlivce a občanské společnosti, pevné mezinárodní zakotvení v EU, NATO a právní stát s důrazem na rovnost a ochranu soukromého vlastnictví. Cílem hnutí je sjednocovat společnost, nikoliv ji rozdělovat (Starostové a nezávislí, 2024).

Místopředseda STAN Pavel Čížek označuje hnutí za liberální. Doplnuje komentář, aby se hnutí posunulo ještě více k zeleným tématům⁷ (Grim, 2023). Liberální přístup hnutí STAN potvrzuje i senátor Zdeněk Hraba (2023), který byl součástí STAN do roku 2022, poté přestoupil do ODS. Uvedl, že od roku 2021, kdy STAN zahájil bližší spolupráci s Piráty a tvorbu programu pro sněmovní volby, začalo hnutí směřovat více k liberálnímu vidění světa a vzdalovat se jeho konzervativním hodnotám. Jeho odchod symbolizuje změnu směřování STAN, které se od roku 2021 začalo více přiklánět k liberálnímu vidění světa a vzdalovalo se svým původním konzervativním kořenům (Grim, 2023). Tento příklad poukazuje na liberální charakter STAN a jeho transformaci směrem k novým politickým spojenectvím a programovým prioritám, zejména v kontextu blízké spolupráce s Piráty.

5.3 Ano 2011

Hnutí ANO bylo založeno v roce 2011 v návaznosti na občanské sdružení Akce nespokojených občanů. Od samotného začátku je předsedou hnutí jeden z nejbohatších českých podnikatelů Andrej Babiš,⁸ který založil hnutí jako reakci na politickou situaci, stav společnosti a také jako ostrou kritiku korupce v politice i státní správě (Aktuálně.cz, 2020). Hnutí ANO 2011 prosazuje efektivní řízení státu, hledání praktických řešení problémů ovlivňující každodenní život občanů. Zmiňuje důležitost efektivity státních institucí, prosazuje investice do dopravní infrastruktury a technologického rozvoje jako prostředek ke zlepšení životní úrovně občanů a podpoře ekonomického růstu země (ANO 2011, n.d.).

Ve sněmovních volbách v roce 2021 získalo hnutí ANO 72 mandátů (ČSÚ, 2024). Pokud se jedná o zařazení ANO 2011 do politického přístupu liberálního či konzervativního, zcela jasně ji zařadit nelze. Politolog Jan Rovný (2020) v rozhovoru pro Respekt doplňuje:

U ANO experti dlouhodobě nevědí, jaká ta strana vlastně je. [...] je to jistě strana populistická [...]. Mají sice nějaké návrhy, s nimiž souhlasíte nebo nesouhlasíte, ale tyto návrhy nezapadají logicky dohromady, netvoří celek, což je úplně atypické. Klasické politické strany vycházející z nějakých hlubších hodnot [...]. [...] (ANO)

⁷ Zahrnují ochranu životního prostředí a udržitelný rozvoj, včetně boje proti klimatickým změnám, ochrany biodiverzity, udržitelného zemědělství, recyklace a snižování odpadu, čistoty vody a ovzduší, udržitelné, ochrany lesů a podpory zelených technologií (Freidinger, 2020).

⁸ Podle žebříčku Forbes z roku 2024 se Andrej Babiš umístil na 7. místě nejbohatších lidí v ČR. Ve světě je pak na 920. místě. Aktuální hodnota Babišova majetku se pohybuje okolo 82 miliard korun. (Forbes, 2024).

nemají nějaký celistvý pohled na svět. Mají jen jednotlivá politická rozhodnutí, která nedávají dohromady smysl.

Politolog z Masarykovy univerzity Lubomír Kopeček (2021) v rozhovoru pro Respekt konstatuje, že pro získání voličů je ANO schopné úplně změnit názor. Dodává, že žádnou dlouhodobou ideovou vizi nemá.“ (Trojan, 2021). Ani sami straníci často nevědí, kam hnutí zařadili na pravo-levé ose, která rozděluje politická uskupení podle jejich ekonomických a sociálních postojů, od konzervativních (pravice) po progresivní (levice). Tato nevyhraněnost se projevuje i v jejich postojích k různým sociálním a politickým otázkám. Sama poslankyně hnutí ANO Renata Oulehlová (2022) na otázku, kam by zařadila hnutí, zcela nejistě odpověděla: „Asi tak... Já nevím, co vám mám říct momentálně.“ Tento nedostatek jasné ideologické orientace způsobuje, že hnutí ANO zůstává nejednoznačné a často nepředvídatelné, což může ovlivňovat jak jejich vnitřní soudržnost, tak vnímání voličů. Jak je tedy zřejmé, hnutí ANO je těžce zařaditelné do jednoho konkrétního přístupu. Sám předseda hnutí Babiš (2023) prohlašuje: „Oslovujeme všechny voliče. Jsme catch-all party, takže logicky zastáváme i konzervativní hodnoty.“ (Grim, 2023).

Politolog z Masarykovy univerzity Hloušek (2023) popisuje hnutí ANO jako „stranu, která se mění podle toho, které voliče chce získat a vlastně nemá žádný přirozený ideologický základ.“ (Grim, 2023).

5.1 Svoboda a přímá demokracie

Politická strana Svoboda a přímá demokracie (SPD) založena v roce 2015 podnikatelem Tomio Okamurou se vyznačuje silně nacionalistickým přístupem. Dominující nacionalismus se projevuje vyhraněním proti imigraci a odporu vůči Evropské Unii. „Jsme radikální hnutí a chceme postavit radikální politické cíle“ prohlásil jeden ze zakladatelů Radim Fiala (ČT24, 2015).

Výrazně se SPD vyhraňuje vůči imigraci a islámu. „Pokud někdo chce u nás pracovat a žít, musí respektovat naše hodnoty a přizpůsobit se.“ (SPD, n.d.). Za hlavní cíle tedy považuje vystoupení ČR z Evropské Unie, jež podle strany ohrožuje suverenitu státu, a tudíž i svobodu. „Žádáme právo občanů rozhodnout v referendu o vystoupení z EU. Projekt stávající evropské integrace také přímo ohrozí svobodu a demokracii v Evropě.“ (SPD, n.d.).

Poslanec této strany Koten (2023) popisuje SPD jako „konzervativní středová strana se zaměřením na budování efektivního národního státu, podporu rodiny, bezpečnosti ČR s důrazem na zachování suverenity a budování přímé demokracie.“

Politická strana SPD je považována za národně konzervativní. Místopředseda SPD Fiala dodává (2023) „Národní konzervatismus je ideologie proti liberalismu a dalším ideologiím, [...]. Jejich programem jsou věci, které neuznáváme, jako je Green Deal, elektromobilita, LGBT, 72 pohlaví, klimatismy, genderismy a další věci.“ (Grim, 2023).

Politolog Jan Charvát (2017) při popisu strany využívá následující definici „Nejčistší je asi populistická. [...] (Okamura) původně neměl s imigranty a islámem žádný problém, bylo mu to úplně jedno. Naprosto přesně ale identifikoval, co lidi chtějí slyšet. V tom jsou populisté skvělí, [...]. Voliči v tomto případě nevolí stranu, ale člověka.“ (Pergler, 2017).

Ve volbách 2021 do poslanecké sněmovny získalo hnutí SPD 20 mandátů (ČSÚ, 2024).

6 Metodologie

Druhá část práce se zaměřuje na analýzu veřejného mínění v ČR ohledně stejnopohlavního manželství. Pro tento účel jsou využita data z různých průzkumů veřejného mínění, včetně uznávaných agentur jako CVVM a Median. Také bude zkoumán vývoj názorů veřejnosti v průběhu let. Výsledky této analýzy poskytují hlubší vhled do dynamiky společenských názorů v ČR a umožní porozumět, jak se postoje občanů mění v reakci na vnější okolnosti a politické události.

Kapitola 10 a její podkapitoly se věnují rozboru volebních programů politických stran/hnutí a koalic v ČR z roku 2021 do sněmovních voleb. Zkoumá jejich oficiální volební dokumenty a analyzuje jaký přístup k tomuto tématu jednotlivé strany zaujímají. Jak je zmiňováno již v kapitole 5 strany budou analyzovány podle jejich postavení v Poslanecké sněmovně – prvně koalice SPOLU, poté koalice Piráti a STAN, hnutí ANO 2011 a na závěr SPD. Pokud se téma stejnopohlavního manželství ve volebním programu výrazně nevyskytuje nebo je zmíněno pouze okrajově, je cílem analýzy zahrnout celkové postoje a přístupy jednotlivých aktérů dané strany. Analýza nám umožní lépe porozumět jejich hodnotovým a politickým prioritám v oblasti práv LGBT komunity a vytvořit si komplexní obrázek o politickém dění v otázce stejnopohlavních svazků. Toto zkoumání si klade za cíl zhodnotit, jak by stanoviska stran mohla ovlivnit legislativní procesy týkající se právního uznání stejnopohlavních svazků v České republice.

7 Manželství pro všechny vs. manželství

Politická scéna v České republice se liší v názorech na stejnopohlavní manželství mezi liberálními a konzervativními přístupy. Konzervativní přístup se obvykle zaměřuje na zachování tradičních hodnot, zatímco liberální přístup se více zaměřuje na podporu individuálních svobod a práv. Tento rozdíl se projevuje v návrzích zákonů a v hlasování v Poslanecké sněmovně, kde se politické strany vyjadřují k legalizaci manželství pro všechny a k návrhům na definici manželství jako svazku muže a ženy.

Prvním zmiňovaným návrhem pro manželství pro všechny je novela občanského zákoníku, předložená skupinou poslanců napříč politickým spektrem, v čele s Josefem Bernardem (STAN). Tento návrh má za cíl umožnit stejnopohlavním párům uzavírat manželství se všemi právními výhodami a povinnostmi, které z něho plynou. To zahrnuje společné jmění, nárok na vdovský důchod, a především práva a povinnosti vůči dětem, které vychovávají nebo by chtěli. Cílem tohoto návrhu je zajistit důstojné a plnoprávné postavení stejnopohlavním párům a jejich dětem, a to odstraněním všech právních rozdílů mezi manželstvím a registrovaným partnerstvím.

Druhým návrhem je ústavní novela, která by zakotvila manželství jako svazek muže a ženy v Listině základních práv a svobod. Tento návrh, který zastává ochranu tradiční rodiny (myšleno zachováním manželství jako muže a ženy) má za cíl chránit tradiční pojetí manželství před jeho změnou či zpochybněním. Zastánci tohoto návrhu argumentují, že manželství je základním pilířem společnosti, který by měl být uchován ve své tradiční podobě (Glaserová & Podlešák, 2023).

Různorodé názory na stejnopohlavní manželství odrážejí politickou dynamiku v České republice, kde jsou viditelné hluboké ideologické rozdíly mezi politickými stranami. Tento střet názorů se projevuje nejen v parlamentu, ale i v mediálním prostoru a veřejných diskusích.

8 Veřejné mínění v České republice

Tato kapitola přiblíží postoje české společnosti k manželství pro všechny, zanalyzuje argumenty pro a proti a tím poskytne přehled o vývoji práv homosexuálů v ČR. Cílem je nastínit komplexní pohled na současný stav veřejného mínění, které zahrnuje právní, kulturní a sociální aspekty.

Výsledky průzkumů veřejného mínění naznačují, že názor populace se vyvíjí, což může mít dopad na budoucí legislativní kroky. Manželství pro všechny, tedy legalizace sňatků mezi osobami stejného pohlaví, vyvolává různé reakce napříč společností. Zatímco někteří tuto iniciativu podporují jako krok k rovnoprávnosti a spravedlnosti, jiní mají obavy z dopadů na tradiční pojetí rodiny a hodnot (Beňová, 2007).

Podle průzkumu agentury Median (2023) podpora manželství pro všechny v ČR narůstá, zejména mezi mladšími generacemi a obyvateli městských oblastí. Tyto údaje potvrzují významné posuny ve společenských postojích, které mohou ovlivnit budoucí rozhodování na politické úrovni (Median, 2023).

Podle výzkumu Centra pro výzkum veřejného mínění⁹ (dále jen CVVM) z roku 2023 více než polovina (54 %) české společnosti věřila, že přiznání k homosexualitě by nezpůsobilo potíže v soužití s ostatními lidmi, což je nárůst o 6 procentních bodů (dále jen p.d.)¹⁰ oproti poslednímu průzkumu z roku 2019. Tento nárůst naznačuje zlepšující se postoj české společnosti k homosexualitě a vyšší míru tolerance, ačkoliv stále významná část populace (41 %) se domnívá, že přiznání k homosexualitě by mohlo způsobit potíže, což ukazuje na přetrvávající společenské bariéry a stigma.

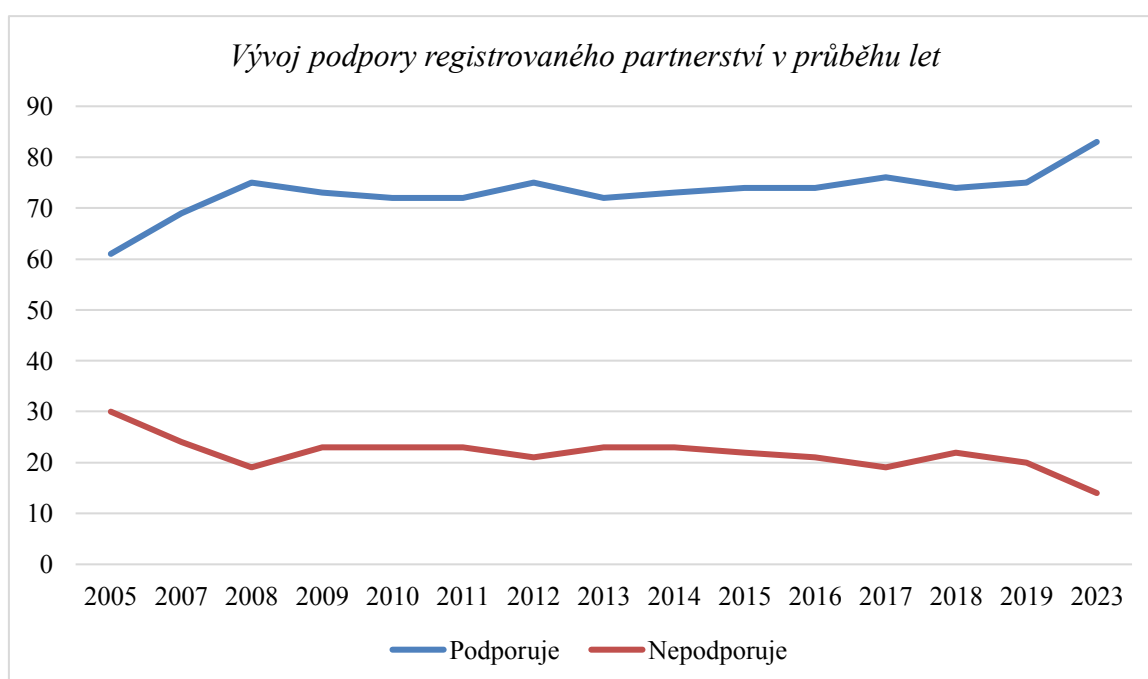
Co se týče práv homosexuálů má největší podporu právo uzavírat registrované partnerství, které podpořilo 83 % respondentů (CVVM, 2023). Toto právo je již kodifikováno v českém

9 CVVM používají data z Českého statistického úřadu a kvóty jsou stanoveny podle pohlaví, věku, vzdělání, regionu a velikosti obce. Tento výběr zaručuje, že vzorek přesně odráží složení celé populace, což umožňuje platné závěry pro celou společnost. Pro tento konkrétní výzkum bylo dotazováno 834 respondentů (CVVM, 2023).

10 Procentní bod je jednotka, která měří rozdíl mezi dvěma procentními hodnotami.

právním řádu a jeho vysoká podpora ukazuje na široký konsensus v této oblasti. Z následujícího Grafu 1 vývoje registrovaného partnerství a z dostupných výzkumů je patrný postupný pokrok v přijetí tohoto institutu v české společnosti. Tento vývoj naznačuje, že otázky registrovaného partnerství procházely podobnými fázemi jako manželství pro všechny, přičemž otevření tématu a adaptace společnosti hrály klíčovou roli. Společnost se zdá být více otevřená novým formám právního uznání vztahů, což reflektuje dynamiku změn v postojích obyvatelstva k těmto otázkám.

Graf 1



Zdroj: zpracováno autorkou (CVVM, 2023)

Podpora práva homosexuálů na uzavření manželství dosáhla 58% v roce 2023, což je nárůst o 11 p.d. od roku 2019. Tento posun naznačuje rostoucí akceptaci manželství pro všechny v české společnosti, i když stále existuje významná část populace (38 %), která s tím nesouhlasí (CVVM, 2023).

Adopce dětí partnera či partnerky homosexuálními páry podle výsledků stejného výzkumu CVVM (2023) podporují přes ¾ veřejnosti (77 %), což je o 17 p.b. více než v roce 2019. Adopce dětí z ústavní péče podporuje 63 % respondentů, což je nárůst o 16 p.b. v porovnání

s rokem 2019. Tyto výsledky ukazují také na zvyšující se akceptaci rodinných práv homosexuálních párů a jejich roli v péči o děti.

Podpora práv homosexuálů je vyšší mezi ženami, mladšími lidmi (ve věku 15 až 29 let) a těmi, kteří hodnotí svoji životní úroveň jako dobrou (Kyselá & Čadová, 2023). Tito respondenti častěji podporují všechna sledovaná práva. Naopak lidé starší 65 let, ti, kteří hodnotí svou životní úroveň jako špatnou, a voliči levice častěji odmítají práva homosexuálů. Také lidé, kteří mezi svými přáteli nemají homosexuální osoby, jsou častěji odpůrci těchto práv (Kyselá & Čadová, 2023).

Další výzkumy prokázaly, že lesby a gayové jsou schopni vytvářet trvalé a stabilní vztahy, a proto mohou (nebo by mohli) úspěšně vychovávat děti. Ukázalo se, že stejnopohlavní páry mají stejně pevné vztahy a obdobné emocionální pouto jako heterosexuální páry (Nedbálková & Polášková, 2005).

Obecně platí, že lidé v bohatších a rozvinutějších ekonomikách mají tendenci homosexualitu přijímat kladněji (Poushter & Kent, 2020). Například ve Švédsku, které má vysokou životní úroveň a je ekonomicky vyspělou zemí (MZV, 2024), jsou práva LGBT komunity silně chráněna a respektována.¹¹ Dalším příkladem je Nizozemsko, které má také vysokou životní úroveň a silnou ekonomiku, což opět ukazuje na pozitivní vliv ekonomického rozvoje na přijetí LGBT práv (více o rovnoprávnosti v Nizozemsku viz. [kapitola 1.1](#)).

Zmíněné příklady potvrzují argument, že ekonomický rozvoj a vysoká životní úroveň mohou vést k lepšímu přijetí LGBT komunity, nejsou však univerzálním pravidlem. Ovlivňujícím faktorem může být například náboženství, jak je tomu ve Spojených arabských emirátech, kde je sice životní úroveň vysoká (Zapletal, 2013), ale veškerá sexuální aktivita mimo tradiční heterosexuální manželství je trestná. Tento příklad ukazuje, že ačkoliv hraje životní úroveň a ekonomická vyspělost země velkou roli, není jediným faktorem ovlivňujícím kvalitu života (a respektování práv LGBT). Existují i další proměnlivé faktory, jako jsou zmiňované náboženství, vzdělání, legislativa a zdravotnictví. Tyto faktory mohou omezovat přístup LGBT lidí k sociálním a ekonomickým zdrojům. Lidé s vyšším vzděláním,

¹¹ Manželství osob stejného pohlaví bylo legalizováno již v roce 2009 a diskriminace na základě sexuální orientace je zákonem zakázána (Horáčková, 2019).

liberálními názory, bez náboženského vyznání, obyvatelé měst, mladší generace, ženy a osoby s osobní znalostí LGBT jednotlivců mají obecně otevřenější postoje k LGBT lidem (Poushter & Kent, 2020).

Podobné trendy lze pozorovat i v České republice, která je ekonomicky rozvinutou zemí s rostoucí životní úrovní. V posledních letech zaznamenala značný pokrok v oblasti práv LGBT komunity.¹²

Z Grafu 1 vyplývá, že podpora registrovaného partnerství v České republice mezi lety 2005 a 2023 významně vzrostla. Graf 1 ukazuje celkový pozitivní trend v přijímání registrovaného partnerství s rostoucí podporou a klesajícím nesouhlasem v průběhu let.

Celkově lze konstatovat, že podpora manželství pro všechny roste, zejména mezi mladšími generacemi, vzdělanými lidmi a obyvateli měst, což může ovlivnit budoucí legislativu.

Postoje české veřejnosti vzhledem k právům homosexuálů se v roce 2023 posunuly směrem k větší akceptaci manželských a adopčních práv homosexuálních párů. Přestože zde stále existují významné rozdíly v názorech podle věku, politické orientace a osobních zkušeností (CVVM, 2023). Tento vývoj je pozitivním signálem pro budoucí legislativní a sociální změny v oblasti práv LGBT lidí.

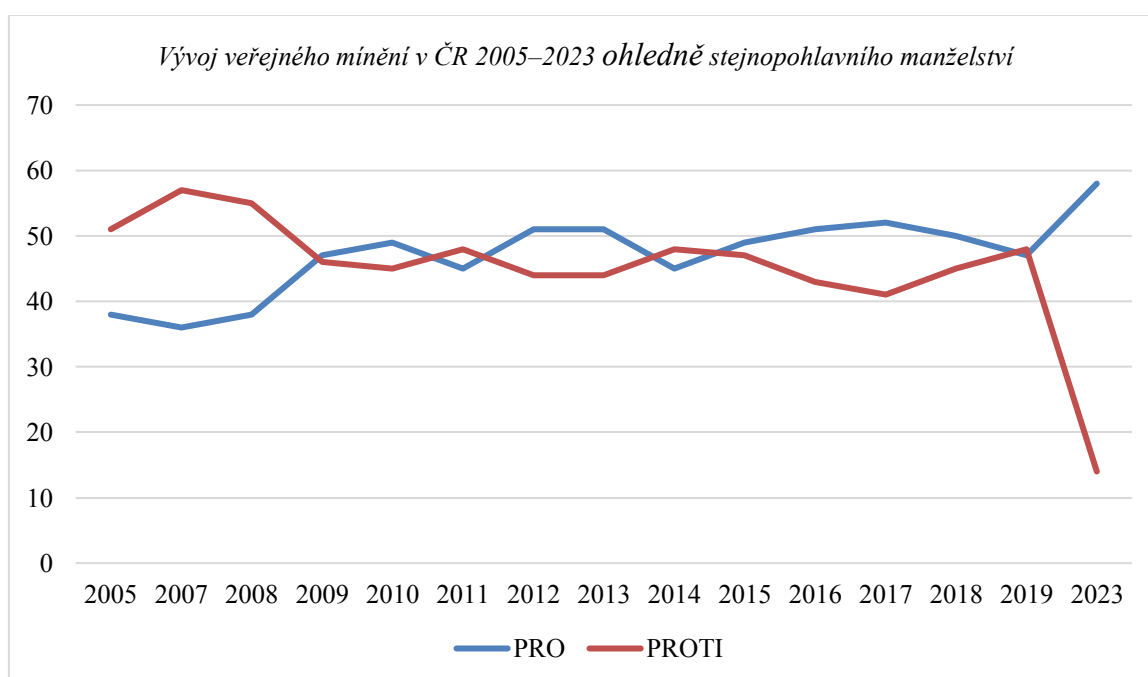
V níže uvedeném grafu (Graf 2) je zobrazen vývoj veřejného mínění v ČR týkající se uzavírání manželství mezi osobami stejného pohlaví v letech 2005 až 2023. Podle dat se podpora těchto sňatků postupně zvyšuje, zatímco nesouhlas vůči nim klesá (CVVM, 2023). V roce 2005 podporovalo 38 % obyvatel taková manželství, což narostlo o 20 p.b. o 18 let později. Naopak odpor, který v roce 2005 vyjadřovalo 51 % populace, poklesl až na 14 % v roce 2023. V Grafu 2 lze jednoznačně sledovat vývoj, postupnou liberalizaci a změnu názorů ke stejnopohlavnímu manželství, který postupně inklinuje k větší rovnosti a nediskriminaci.

Z Grafu 2 je také patrné, že podpora a nesouhlas manželství pro všechny se v letech 2009-2015 pohybovala na podobné úrovni. Výraznější rozdíl nastává v roce 2015, kdy se čísla začínají více rozdělovat – nadpoloviční většinu tvoří lidé, kteří jsou pro stejnopohlavní

¹² Je důležité zmínit, že se nejedná pouze o tyto faktory, ale mnoho dalších, jak je popsáno výše. Existují faktory, jako je konzervativní společenské nastavení a vliv tradičních hodnot, které mohou tento pokrok zpomalovat.

manželství, zatímco počet odpůrců klesá. Graf ukazuje, že zásadní změna nastává mezi lety 2019 a 2023. I když podpora stejnopohlavního manželství mírně stoupá, nijak výrazně jako v předchozích letech. Od doby, kdy CVVM každoročně (vyjma let 2020-2022) provádí výzkum, je patrné významné změny v postojích k stejnopohlavnímu manželství. V roce 2005 vyjadřovalo 51 % populace odpor, který se postupně snižoval. Významný pokles odporu nastal až do roku 2023, kdy se tento ukazatel snížil na pouhých 14 % (CVVM, 2023).

Graf 2



Zdroj: zpracováno autorkou (CVVM, 2023)

9 Manželství pro všechny ve volebních programech

Cílem této kapitoly je podrobně prozkoumat, zda a případně jak se jednotlivé politické subjekty vyjadřují k otázce stejnopohlavního manželství. Hlavním záměrem je zjistit, zda strany přistupují k této záležitosti pozitivně, a tedy podporují zrovnoprávnění manželství bez ohledu na pohlaví, nebo zda naopak preferují zachování tradičního pojetí manželství jako svazku mezi mužem a ženou.

9.1 Koalice SPOLU

Následující kapitola se zaměří na volební program koalice SPOLU. Vzhledem k odlišným názorům na otázku manželství pro všechny bude kapitola strukturována podle postojů jednotlivých stran tvořících tuto koalici. Podobně jako u koalice Pirátů a Starost není snadné sladit názory dvou, natož tří politických stran, zvláště když se jejich postoje k otázce stejnopohlavního manželství liší.

V samotném volebním programu koalice SPOLU, který má celkem 60 stránek se téma stejnopohlavního manželství nevyskytuje (SPOLU, 2021). Z toho důvodu se kapitola zaměří na jednotlivé postoje a přístupy stran a názory poslanců k této otázce.

Koalice SPOLU, tvořená stranami ODS, KDU-ČSL a TOP 09 se v rámci svého programu soustředí na širokou škálu oblastí, které ovlivňují životy občanů ČR. Ve volebním programu není zmíněna podpora nebo odpor k manželství pro všechny nebo stejnopohlavnímu manželství. Nejsou v něm uvedeny konkrétní opatření týkající se rovnosti a práv LGBT osob. Přístup k rovnosti a právům sexuálních menšin je obecně konzervativní, přičemž prioritou koalice (a taktéž programu) je obecně podpora tradičních rodinných hodnot (SPOLU, 2021).

Nejenže se různí názory a postoje jednotlivých stran, ale i jednotlivých politiků, kteří nezávisle na stranické příslušnosti mohou svým hlasem ovlivňovat hlasování týkající se návrhu zákona o zrovnoprávnění homosexuálů s heterosexuály.

Nejsilnější strana koalice (přepočteno na mandáty) ODS se staví k této otázce konzervativněji a klade důraz na tradiční rodinu. Premiér ČR Petr Fiala (ODS) několikrát zdůraznil, že je otevřen debatě o tom, jak zlepšit život lidem žijícím ve stejnopohlavním partnerství a posunout legislativu tak, aby měli více práv. Zároveň však zastává názor, že

poslanci by měli v morálních a etických otázkách rozhodovat svobodně podle svého osobního přesvědčení (Rambousková, 2023). Ať už se jedná o přijetí manželství pro všechny nebo zakotvení manželství jako svazku muže a ženy. Premiér podotýká, že je hlavně demokrat, i přes jeho osobní neztotožnění se stejnopohlavním manželstvím doplňuje (2023), že „Pokud se většina rozhodne, že to má být jinak, než si přeji já, tak to budu respektovat.“ (Bartoníček, 2023).

Mnozí poslanci ODS jsou příznivě nakloněni udělení práv stejnopohlavním párům, avšak navrhuje, aby jejich svazky byly označovány jako partnerství (Grim & Tollingerová, 2024). Poslanec Pavel Kašník (ODS) vyjádřil obavu a vyzval poslance Sněmovny, aby se nezaměřovali pouze na definici slova manželství. Místo toho navrhl skutečnou diskusi o právech, která by umožnila všem zúčastněným získat stejná práva, která požadují. „Musím říct, že moji homosexuálně orientovaní známí opravdu ve velké většině nelpí na názvu manželství,“ dodává Kašník (Menšík & Šamanová, 2023).¹³

Na druhé straně TOP 09, která je liberálnější, podporuje rovná práva pro všechny občany, včetně stejnopohlavních párů. Markéta Pekarová Adamová, předsedkyně strany TOP 09, se jednoznačně vyslovila (2024) pro manželství pro všechny na svém twitterovém účtu „Poslanecký klub @TOP09cz podpoří svými hlasy manželství pro všechny. Je nejvyšší čas, aby se srovnala práva.“ a dodala, že TOP 09 je připravena podpořit pozměňovací návrh, aby stejnopohlavní páry vstupovaly do partnerství se stejnými právy a povinnostmi jako manželé, nikoli do manželství. Ideální variantou je podle ní prosazení původního návrhu zákona, ale změna názvu je (jediný) ústupek, který je TOP 09 ochotna přijmout (ČTK, 2024).

KDU-ČSL, jež je křesťanskodemokratickou stranou, se dlouhodobě profiluje jako ochránce tradičních hodnot a rodiny, což se projevuje v jejím rezervovaném postoji k uzákonění manželství pro stejnopohlavní páry. Jurečka (KDU-ČSL, 2024) hovoří jako předseda jedné z koaličních stran o manželství jako svazku muže a ženy a „zároveň říkáme, že je potřeba

¹³ Rozhodující to bude zejména v klubech ODS a ANO, které jsou vnitřně nejvíce rozpolcené ohledně podpory manželství pro všechny. Proto jsou tyto frakce intenzivně sledovány lobbistickými skupinami z celého politického spektra, včetně příznivců organizace Jsme fér a odpůrců z Aliance pro rodinu (Grim & Tollingerová, 2024).

narovnat práva registrovaných partnerů.“ Strana je přesvědčena, že pro dobře fungující společnost je klíčová stabilní rodina, založená na manželství mezi mužem a ženou. Manželství by podle strany mělo být jistotou a stabilitou, nikoliv módním trendem (KDU-ČSL, 2024).

Převážně konzervativní přístup k institutu manželství zastává i poslankyně Marie Jílková (KDU-ČSL), ta zdůrazňuje (2023) historický a kulturní význam manželství jako instituce určené právě pro muže a ženu. Jílková (KDU-ČSL, 2023) dodává, že změna této definice je pro ni nepředstavitelná kvůli silné kulturní tradici, ale „zároveň je podle mě nutné se o tom bavit: reálně existují stejnopohlavní partneři, kteří chtějí mít stejnou formu a sílu závazku, jakou mají manželé.“ Jílková (2023) doplňuje, že „Jedni manželé být můžou a druzí nemůžou, protože se narodili s láskou ke stejnému pohlaví. Podle mého názoru je to velká nespravedlnost, láska je jen jedna“. Poslankyně považuje lásku za univerzální, jež by neměla být omezována sexuální orientací. Tento názor ukazuje, že i v rámci konzervativní koalice existují hlasy, které volají po diskuzi a přehodnocení tradičních postojů, což odráží komplexitu a rozmanitost názorů uvnitř strany KDU-ČSL. Poslankyně dodává (2023), že „ve straně existuje i postoj, který sdílím já – a to spočívá v zamýšlení se nad tím, jak obecně ke změnám přistoupit. Společnost se nevyhnutelně proměňuje, a to představuje výzvu.“ (Procházková, 2023)

Koalice SPOLU zohledňuje jak ochranu tradičních hodnot, tak i potřebu respektovat a podporovat rovnost všech občanů bez ohledu na jejich sexuální orientaci. Koalice, složená ze stran ODS, KDU-ČSL a TOP 09 má k otázce stejnopohlavních manželství různé názory, které odrážejí širší spektrum konzervativních a liberálních postojů uvnitř koalice. Téma stejnopohlavního manželství není ve volebním programu explicitně zmíněno.

ODS tradičně zaujímá konzervativní postoj a její členové často vyjadřují skepsi vůči stejnopohlavnímu manželství. Přesto však i uvnitř ODS existují liberálnější hlasy podporující rovnoprávnost. KDU-ČSL je ještě konzervativnější, částečně díky svému křesťanskému základu. Většina členů KDU-ČSL zastává tradiční pohled na manželství jako svazek muže a ženy a v tomto duchu se staví proti uzákonění stejnopohlavních manželství. Ve třetí straně TOP 09, považovanou za nejliberálnější v porovnání s ODS a KDU-ČSL mnozí členové otevřeně podporují rovnoprávnost stejnopohlavních párů.

9.2 Koalice Piráti a STAN

„Každý máme mít rovná práva. I právo sňatku s tím, koho milujeme. Kohokoliv třetího to neomezí. Naopak to zlepší život tisícům párů i dětí.“ (Piráti a Starostové, 2021, str. 759). Tak zní úvodní text jedné z kapitol velmi detailního (konkrétně 907 stránek) volebního programu koalice Pirátů a Starostů do sněmovních voleb 2021 (viz [Příloha 1](#)).

Koalice má jasný názor na manželství pro všechny – nikdo nebude znevýhodněn kvůli své lásce nebo identitě (viz. [Příloha 4](#)). Koalice usiluje o plnou rovnoprávnost stejnopohlavních párů a jejich dětí, kteří budou mít stejnou důstojnost, práva, povinnosti a ochranu jako všechny ostatní rodiny (viz. [Příloha 6,7 & 8](#)). Piráti a Starostové usilují o rovnoprávné sňatky pro všechny, nehledě na jejich sexuální orientaci, což by mělo ukončit diskriminaci LGBT osob v rodinné oblasti a vést k vyšší míře respektu a tolerance ve společnosti.

Podle jejich volebního programu by se díky zrovnoprávnění snížil počet sebevražd u LGBT mládeže. Česká republika by se zařadila mezi moderní státy světa, které umožňují rovnost v manželství a nehodnotí lidi podle toho, koho milují. Tento krok podle nich povede k vyšší míře tolerance a respektu a legalizace manželství pro všechny bude mít minimální finanční náklady pro stát, a ještě k tomu přinese významné ekonomické výhody a úspory.

Jak popisuje koalice ve volebním programu děti budou mít lepší péči, což znamená, že se nebudou muset nacházet v nákladných ústavních zařízeních a místo toho budou vyrůstat v milujících a stabilních rodinných prostředích, což také snižuje státní výdaje na sociální služby (viz. [Příloha 6](#)).

Koalice Pirátů a STAN detailně v programu popisuje problematiku aktuálního soužití osob stejného pohlaví. „Mezi manželstvím a registrovaným partnerstvím jsou rozdíly v důstojnosti, postavení dětí a mnoha dalších praktických i ekonomických otázkách.“ (Piráti a Starostové, 2021, str. 760). Děti vychovávané stejnopohlavními páry mají výrazně méně práv a ochrany než děti manželských párů. Registrovaní partneři nemají stejná práva k osvojení dětí, společnému nájmu, ani k dědictví či důchodům, což může vést k ohrožení péče o děti a jejich zdraví. Navíc při smrti partnera čelí většímu riziku chudoby. Rovnoprávnost sňatků, kterou podporuje většina populace, by odstranila tyto nespravedlnosti a zlepšila postavení stejnopohlavních párů a jejich dětí (viz. [Příloha 2 & 3](#)). Koalice Pirátů a STAN se

zasazuje o změnu těchto diskriminačních praktik a posílení ochrany práv LGBT osob. (Piráti a Starostové, 2021).

Ač Pirátská strana vstoupila do koalice jako strana silnější (sestavění kandidátky do voleb bylo spíše v její prospěch) výsledek voleb pro ně nedopadl úplně nejlépe. Piráti získali pouze 4 mandáty a kvůli tomu se oslabil hlas strany, která zásadně bojuje za manželství pro všechny. „Vnímáme ale, že jde o téma, na kterém není v koalicích shoda, a nebude lehké ho prosadit.“ okomentovala poslankyně za Piráty Olga Richterová (2021). Piráti chtěli manželství pro všechny, Starostové preferovali rovná práva. Nakonec našli kompromis „rovnoprávné sňatky“ – stejnojmenný nadpis kapitoly v jejich volebním programu.

Skupina poslanců (včetně poslanců Pirátů i STAN) předložila sněmovní návrh novely zákona o manželství pro všechny – jak sami popisují mimo jiné ve volebním programu s nápisem *Co pro to už děláme?* (viz. [Příloha 9](#)). Návrh by měl umožnit manželství se všemi výhodami svazku, včetně adopce. Tedy manželství, které mohou dva lidé bez ohledu na to, zda jde o pár ženy s ženou nebo muže s mužem (Machová, 2021). Poslankyně Pirátů Klára Kocmanová dodala (2023), že návrh nikomu neškodí, a že je na čase vyslyšet občany, protože přijetí tohoto návrhu má silnou a rostoucí podporu ve společnosti. „Nejde zde o politiku, ale o lidskost, důstojnost a uznání hodnoty každého jednotlivce“.

V koaličním volebním programu z roku 2021 jsou stanoveny klíčové body, které mají vést k dosažení rovnoprávných sňatků během jednoho volebního období – konkrétně u těchto bodů má koalice vymezeno jeden rok (viz. [Příloha 5](#)). Piráti a starostové plánují během jednoho roku dosáhnout následujících cílů – umožnit osobám stejného pohlaví uzavírat rovnoprávné sňatky, což zahrnuje možnost předložit novelu občanského zákoníku podobnou sněmovnímu tisku 201, který prosazuje tzv. manželství pro všechny. Dalším bodem volebního programu je snaha o zjednodušení změn jmen a ochranu před nenávisťnými zločiny kvůli složitým administrativním procesům a riziku diskriminace na základě osobní identity. Posledním bodem programu je snaha změnit hodnocení rizik spojených s darováním krve tak, aby nezáviselo na sexuální orientaci nebo pohlaví sexuálních partnerů dárců. Tyto opatření jsou navržena jako kroky směřující k dosažení plné rovnoprávnosti a ochrany práv menšin v ČR. „Bezpečnost je naše priorita. [...] Chceme aktualizovat stávající podmínky darování tak, aby omezení zajistila bezpečnost a nebyla zároveň zbytečně přísná

a stigmatizující. Čím více dárců krve, tím lépe pro zdravotnický systém.“ (Piráti a Starostové, 2021, str. 770).

Závěrem kapitoly *Rovnoprávné sňatky* volebního programu koalice Pirátů a STAN jsou podrobné odpovědi na často kladené otázky. Tato kapitola je zakončena dvoustránkovými informačními zdroji, které koalice nabízí pro ověření informací, které popisuje v programu (viz. [Příloha 10-14](#)).

Poslankyně Barbora Urbanová (STAN, 2023) se vyjádřila, že i přesto, že mají Starostové kolegy z konzervativnějších krajů – jedná se doslova o jednotky lidí, a že třicet hlasů bude mít hnutí pro manželství pro všechny vždy.

Hlavní předkladatel návrhu plně zrovnopравňující změny Bernard (STAN, 2022) konstatuje, že nejde o to, kdo návrh prosadí nebo kdo v tomto procesu zvítězí či prohraje. Podle něj jedinými skutečnými vítězi budou ti, kteří jsou přímo ovlivněni návrhem – tedy ti, kteří dosud nemají zajištěna všechna práva a povinnosti. Pouze celistvá novela zajistí důstojné a plnoprávné postavení stejnopohlavním párům a jejich dětem. Tato novela jednoduše odstraňuje rozdíly a zajišťuje rovnost pro všechny, umožňuje jedno manželství pro všechny páry, a tím pádem i všechna práva spojená s manželstvím, včetně společných rodičovských práv (Rambousková, 2024).

Koalice Piráti a STAN má ve svém volebním programu jasný cíl. Dosáhnout rovnoprávného manželství pro všechny, a to bez ohledu na sexuální orientaci. Cílem je odstranit diskriminaci LGBT osob, zvýšit toleranci a respekt ve společnosti. Legalizace by měla minimální finanční náklady a přinesla by ekonomické výhody v podobě zlepšené péče o děti v láskyplných rodinných prostředích.

Koalice zdůrazňuje rozdíly mezi manželstvím a registrovaným partnerstvím, které ovlivňují práva a ochranu dětí, nájem, dědictví a důchody. Poslanci Pirátů i STAN (a další) předložili návrh novely zákona o manželství pro všechny, který má silnou podporu veřejnosti. Podle koalice jde o lidskost, důstojnost a uznání hodnoty každého jednotlivce.

9.3 Ano 2011

Ve volebním programu ANO 2011 není explicitní zmínka o tématech jako je manželství pro všechny, stejnopohlavní manželství či širší otázky rovnosti a sexuální orientace, též chybí definice rodiny. Otázkou je, zda hnutí ANO považuje jiná témata za prioritnější (od svého vzniku se soustředí spíše na otázky hospodářství, korupce a efektivní správy státních financí; ANO, 2021) nebo se rozhodlo v rámci svého profilu „catch-all“ strany¹⁴ nevyjadřovat jednoznačně k určitému názoru, jako je například téma manželství pro všechny. Jako populistická strana může také preferovat strategii, která minimalizuje riziko polarizace voličů a umožňuje flexibilně reagovat na aktuální politické situace. Program tedy neobsahuje konkrétní postoje k otázkám týkajícím se LGBT komunit a jejich práv, zmínku ohledně manželství pro všechny ani definici rodiny ve tradičním smyslu (muž-žena).

Hnutí ANO 2011 se ve čtyřiceti stránkovém programu soustředí na široké spektrum jiných politických a sociálních témat, jimiž jsou například ekonomika, investice, zdravotnictví, veřejná správa. V jedné z kapitol s názvem *Právo a spravedlnost* se zaměřuje na zrychlení soudních řízení digitalizací a zpřísnění trestů za sexuální násilí a obtěžování dětí na internetu (ANO, 2021).¹⁵

V rámci hnutí existují rozdílné názory na uzákonění stejnopohlavního manželství. Poslankyně Jana Pastuchová (ANO, 2023) uvedla, že ANO je v této otázce rozdělený přibližně napůl. Někteří členové podporují legislativu, která by umožnila manželství pro všechny, zatímco jiní jsou proti. Odpůrce novely je například Patrik Nacher (ANO). Podle jeho názoru je podpora této novely mezi poslanci menšinová. Konkrétně uvedl (2023), že asi třetina poslanců podporuje novelu, zatímco dvě třetiny jsou proti ní. Jinými slovy, podle Nachera je v Poslanecké sněmovně výrazně více poslanců, kteří nesouhlasí s novelou než těch, kteří ji podporují. Přesto značná část klubu ANO by mohla souhlasit s narovnáním práv

¹⁴ Zaměřené na získání co největší škálu voličů

¹⁵ Zajímavostí je, že volební programy koalice SPOLU a hnutí ANO z roku 2021 zaujímají velmi podobný vizuál dokumentu včetně stejných barev a fontu písma (viz. Příloha 15 & 16). Otázkou je, kdo vydal volební program první (žádný z nich v programu neuvádí datum vydání) a zda tato podobnost je náhodná či jde o cílenou strategii.

homosexuálů a heterosexuálů, pokud by jejich svazky nebyly nazývány manželstvím (Grim, 2023).

„Je otázka, jak k tomu přistoupí Babiš (ANO), který manželství pro všechny dříve podporoval, ale teď je z něj konzerva.“¹⁶ upozorňuje poslankyně Urbanová (STAN, 2023). Tento výrok ukazuje na nevyzpytatelnost a proměnlivost v postojích a rozhodování jednotlivců ohledně této problematiky. Příklad ilustruje, jak názory na toto téma mohou být u jednotlivců fluidní a mohou se měnit v průběhu času (Grim, 2023).¹⁷

Předseda hnutí ANO a kandidát na prezidenta ČR 2023 Babiš se k otázkám manželství pro všechny a práv stejnopohlavních párů se aktuálně vyjadřuje nejasně a spíše nepřímě. Zastává myšlenky rovných práv pro homosexuální páry, zdůrazňujíc, že by jejich práva měla být stejná jako práva heterosexuálních párů. Babiš podporuje možnost manželství pro všechny a také se vyjadřuje pro adopci dětí partnerům z předchozích vztahů, což naznačuje jeho podporu zrovnoprávnění sňatků a úpravu registrovaného partnerství k dosažení naprosto totožných právních povinností (Jsme fér, 2023).

Hnutí ANO je vlivným hráčem ve vládních a legislativních procesech díky svému vysokému počtu mandátů (72), což umožňuje hnutí významně ovlivňovat schvalování či zamítání návrhů zákonů. Díky tomu má strana schopnost aktivně měnit politické směřování. Podle šéfky poslaneckého klubu hnutí ANO Aleny Schillerové (2024) většina členů klubu podpoří určité kompromisní pozměňovací návrhy, které směřují k rovnosti práv (Grim & Tollingerová, 2024).

Výrok Karla Havlíčka (ANO, 2024) naznačuje jeho osobní vývoj v otázce manželství pro všechny. Zpočátku byl neutrální, ale po získání informací a pohledu na svět (okolní státy) se přiklání k podpoře myšlenky manželství pro všechny. Podle Havlíčka (2024); „pokud

16 „Myslím, že stejnopohlavní páry by měly mít stejná práva, jako je to u manželství,“ uvedl Babiš v roce 2019 a doplnit, že podpořil postup návrhu do druhého čtení ve Sněmovně, přičemž zdůraznil, že následná diskuse by měla být zaměřena na otázky týkající se dětí. (ČTK, 2019). Pro iRozhlas Babiš uvedl (2019) „Důležité je ale zlepšit současný stav, a nikoliv zůstat v zákopové válce. To je podle mě cesta,“

17 Dále poslankyně doplnila (2023), že podobně členům strany ODS může zamotat hlavy i jejich europoslanec Jan Zahradil, který, přestože je známý jako velký konzervativní politik, prohlásil (2023), že by podpořil manželství pro všechny (Grim, 2023).

tím někomu neuškodíme, proč manželství pro všechny neschválit“. Havlíček dále doplnil, že i když je možný kompromis, aby se vztahy stejnopohlavních párů označovaly jako partnerství, nezdá se mu, že by tento termín plně vyhovoval psychologicky. Preferuje, aby stejnopohlavní páry měly možnost uzavřít manželství, aby jejich práva byla naprosto rovnocenná s právy heterosexuálních párů. Takové uznání jim podle něj může poskytnout nejen právní jistotu, ale i důležitý psychologický a společenský respekt (Grim & Tollingerová, 2024).

„Hnutí ANO se snaží vyjít vstříc populaci, která není zatím tak daleko jako ta, která se nejvíce ozývá a reprezentuje, například spolek *Jsme fér*,“ konstatuje Helena Válková (ANO) a doplňuje, že hlasování poslanců musí reprezentovat všechny občany, včetně těch konzervativnějších (Koubová & Šťastná, 2024).

Hnutí ANO se nachází v rozpolcené situaci ohledně otázky manželství pro všechny. Svoji vnitřní rozmanitost projevuje prostřednictvím různých názorů svých poslanců, kteří se v otázce zrovnoprávnění stejnopohlavních svazků neshodují. Tato variabilita názorů není jednoduše rozdělitelná na dva základní tábory – pro a proti.

Volební program hnutí ANO z roku 2021 se tématu manželství pro všechny nevěnuje, což dále komplikuje identifikaci oficiální stranické linie v této záležitosti. Individuální postoje poslanců hnutí ANO k tématu manželství pro všechny naznačují, že jejich přístupy jsou různorodé. Každý z nich vyjadřuje určité rezervy či podmínky, a tím dochází k rozmanitějšímu spektru názorů. Přestože flexibilita a různorodost názorů může být v některých ohledech prospěšná, ve významné a vlivné straně jako je hnutí ANO může taková situace prodlužovat legislativní procesy, komplikovat jednoznačné rozhodování při schvalování zákonů a ztěžovat vytvoření konsensuálního rozhodnutí.

9.1 Svoboda a přímá demokracie

Podobně jako koalice Pirátů a STAN má Svoboda a přímá demokracie (SPD) jasně vyhraněný názor na manželství pro všechny, jen z opačného pohledu. SPD se v této otázce postavila jednoznačně na stranu tradičních hodnot. Jak sama strana popisuje (SPD, 2024) „SPD podporuje tradiční hodnoty, které nám předali naši rodiče a prarodiče a odmítá zvrácenou teorii genderu, pozitivní diskriminaci či propagaci ideologie homosexualismu.“

K tradiční rodině se vyjadřují často, avšak většinou opakuje pouze základní definici tradiční rodiny jako svazku muže, ženy a jejich dětí, aniž by toto téma dále rozváděli. V tradičním slova smyslu znamená rodina soužití dvou jedinců opačného pohlaví a jejich dětí, které plní funkce reprodukční, materiální, výchovnou a emocionální. Tento pohled považuje všechny jiné formy rodiny za pouhé alternativy (Šulová, 2007). SPD s tímto pohledem souhlasí a zdůrazňuje, že ochrana tradiční rodiny je jedním z jejich hlavních politických cílů. „Za základ rodiny považujeme tradiční svazek muže a ženy. Odmítáme propagaci a podporu názorů a chování, které ohrožují fungování rodin a výchovu dětí v rodině.“ uvádí SPD v rámci svého dlouhodobého programu (SPD, 2024). Argumentuje tím, že tradiční rodina je nenahraditelná pro výchovu dětí a udržení sociální stability.

Ve svém volebním programu (obsahující pouze 22 stránek) strana zdůrazňuje nutnost zakotvení specifické definice institutu manželství a rodičovství jako vztahu muže a ženy do Ústavy České republiky (viz. [Příloha 17](#)). Předseda strany SPD Tomio Okamura navrhuje inspirovat se Maďarskem, kde ústava definuje manželství jako svazek mezi mužem a ženou, s tím, že děti mají být vychovávány v souladu s tradičními hodnotami (SPD, 2024).¹⁸ Tento postoj vychází z konzervativního pohledu strany na rodinné hodnoty a snahy chránit tradiční institut rodiny jako základní stavební jednotky společnosti (SPD, 2021).

Tento jasně formulovaný postoj SPD k otázce stejnopohlavního manželství ukazuje na jejich závazek k ochraně tradičního pojetí rodiny. Strana odmítá jakékoli změny, které by rozšířily definici manželství mimo svazek muže a ženy, a tím zdůrazňuje svůj konzervativní přístup k rodinné politice. V kontextu sněmovních voleb 2021 se tento přístup stal jedním z hlavních bodů jejich volební kampaně, reflektující jejich širší ideologii a hodnoty. Jak vyplývá nejen z jejich volebního programu strana se vyhraňuje vůči jakýmkoli návrhům týkajícím se zrovnoprávnění osob s homosexuální orientací. Při hlasování ve Sněmovně je hnutí jednoznačně proti manželství pro všechny, důkazem je i tvrzení, které oznámilo před

¹⁸ Podobně je na tom i Slovensko, jež od roku 2014 definuje v Ústavě Slovenskej republiky „Manželství je jedinečným svazkem mezi mužem a ženou. Slovenská republika manželství všestranně chrání a napomáhá jeho dobru“. Kritici ústavní novely se obávají, že v budoucnu znemožní Slovensku zavést registrovaná partnerství pro osoby stejného pohlaví (Berger, 2014). Polská ústava již od roku 1997 definuje manželství také jako svazek muže a ženy. Ústavní článek 18 uvádí „Manželství, které je svazkem muže a ženy, stejně jako rodina, mateřství a otcovství, je pod ochranou a péčí Polské republiky.“ (Jsme fér, 2022).

jednáním Sněmovny v únoru 2024, že jeho poslanci nebudou hlasovat pro zákon vůbec (Rambousková, 2024). A tak se taky stalo, že sedmnácti přítomných poslanců hlasovalo všech sedmnáct proti (PSP, 2024).

Hnutí SPD vnímá manželství jako právní a společenskou instituci, která je základem pro vznik rodiny a výchovu dětí. Jak popisují ve svém volebním programu podporují tradiční hodnoty naší společnosti a považují fungující rodinu za její podstatu. Takto fungující rodiny (muž, žena a jejich potomci) zasluhují ze strany státu plnou ochranu a podporu (SPD, 2021).

SPD odmítá propagaci a podporu názorů a chování, které podle nich ohrožují fungování těchto rodin a výchovu dětí v rodině. Poslanec opozičního hnutí SPD Jan Síla (2023) se během prvního čtení o novele zákona manželství pro všechny jasně vyhranil proti. „Pokud na to budeme mít, v budoucnu si koupíte dítě jako domácího mazlíčka podle svých požadavků“ a pokračoval „pokud se dítě dostane do péče dvou pedofilů, bude to pro něj znamenat ve školce a ve škole hrozbu šikany.“ (Rambousková & Machová, 2023). Tento názor poukazuje na obavy a výhrady vůči legalizaci manželství pro všechny, zejména pokud jde o možné následky, jako je komercializace rodičovství a riziko zneužívání dětí. Podle Síly by mohlo vést k situacím, kdy by děti byly vnímány jako zboží a byly by vystaveny šikaně nebo dokonce zneužívání, pokud by byly svěřeny do péče homosexuálním párům, které považuje za potenciálně nebezpečné.

SPD tvrdí, že institut manželství odráží především zájem dětí, protože podle SPD bylo prokázáno, že trvalé soužití muže a ženy je v průměru nejlepším prostředím pro všestrannou výchovu a péči o děti, které budou mít v budoucím životě největší šanci uspět (SPD, 2024). „Požadavky a tužby dospělých by neměly být nadřazeny právům těch bezbranných, nejzranitelnějších, tedy dětí, které mají dle Úmluvy o právech dítěte právo znát své rodiče (otce a matku)“ (SPD, 2024). V otázkách rodiny a výchovy dětí mají ale zcela jasno. Soudržná a fungující tradiční rodina je podle nich nenahraditelnou základní konstituční jednotkou společnosti a děti jsou její budoucností. „Bez fungujících a silných rodin (muž, žena a děti) jako společnost a stát dlouhodobě nepřežijeme, a proto musíme udělat vše, pro jejich podporu.“ (SPD, 2024).

Předseda strany Okamura se vyjadřuje také proti manželství pro všechny, které se snaží prosadit Piráti a další liberální strany. Podle Okamury mohou manželství a rodinu založit

pouze muž a žena (SPD, 2021). SPD uvádí (2021) „Vůči lidem s odlišnými sexuálními a „genderovými“ preferencemi máme mít soucit a toleranci, jejich životní styl se ale nesmí stát pro společnost normou či vzorem k obdivu.“

Stejnopohlavní svazky podle SPD (2024) nemohou dětem nahradit mužský a ženský vzor, který považují za nezbytný pro zdravý vývoj dětí. SPD odmítá gender ideologii, která považuje pohlaví za konstrukci nezávislou na biologických faktech. Podle nich existují pouze dvě pohlaví – muž a žena. Sexuální orientace je soukromou záležitostí. „V hnutí SPD odmítáme perzekvovat někoho za jeho životní či politické názory, náboženské cítění nebo sexuální orientaci, pokud je vše v souladu se zákonnými pravidly.“ (SPD, 2024). Odkazuje na studie, které podle nich ukazují, že děti stejnopohlavních rodičů mohou mít větší výskyt homosexuální orientace a že absence mužského a ženského vzoru může narušit jejich normální vývoj (SPD, 2021).

Strana odmítá přístupy, ke kterým vyzývají EU a OSN, jež doporučují používání genderově neutrálního jazyka v rámci komunikace za účelem dosažení celosvětové genderové rovnosti.¹⁹ SPD tyto snahy považuje za narušení tradičních jazykových a kulturních hodnot, které jsou podle nich důležité pro zachování identity a stability společnosti (SPD, 2024).

SPD se staví proti jakýmkoli legislativním nebo společenským změnám, které by podle nich oslabovaly nebo relativizovaly tradiční pojetí rodiny. To zahrnuje odpor proti uzákonění manželství osob stejného pohlaví a adopcí dětí těmito páry. Strana vychází z přesvědčení, že tradiční rodina je základní stavební jednotkou společnosti a nezbytným předpokladem pro její stabilitu a zdravý vývoj dětí. SPD tak ve svých programech a veřejných vystoupeních opakovaně zdůrazňuje význam tradičních hodnot a rodinných struktur, které považuje za nenahraditelné pro zdravý vývoj jedinců i celé společnosti (SPD, 2024)

¹⁹ Například odstranění užívání mužských a ženských rodů pro označení povolání a jejich nahrazení neutrálními termíny

Závěr

„Rodina jako instituce je proměnlivá – stejně jako okolní společnost. [...] každodenní zkušenost ukazuje, že rodina může mít mnohem více podob a že různé modely soužití jsou stále častější.“ Tvrzení, jež popisuje socioložka Hana Maříková (2016) odráží skutečnost, že koncept rodiny se neustále vyvíjí a přizpůsobuje měnícím se společenským normám a hodnotám. To potvrzují i závěry výzkumů veřejného mínění (viz [kapitola 9](#)), z nichž je patrný výrazný pokles odporu vůči manželství stejnopohlavních párů. Vývoj naznačuje rostoucí akceptaci těchto svazků a proměnu názorů české společnosti na otázku, kdo vlastně tvoří rodinu.

Analýza politických programů a postojů jednotlivých stran ukázala, že otázka stejnopohlavního manželství je mezi stranami a koalicemi kontroverzní a rozděluje politické spektrum. Toto spektrum zahrnuje jak liberální strany (Piráti a STAN), tak i konzervativní (SPD) a strany, které je obtížné jednoznačně zařadit, jako jsou například ANO nebo koalice SPOLU.

Koalice Piráti a STAN podporuje manželství pro všechny, bez ohledu na sexuální orientaci. V jejich programu je jasný závazek prosadit legalizaci manželství pro všechny s argumentem, že tento krok přinese jak sociální, tak ekonomické výhody, včetně lepší péče o děti v milujících rodinách.

Na druhé straně politického spektra stojí konzervativní strany, jako jsou ODS, KDU-ČSL a ultrakonzervativní SPD, které hájí tradiční hodnoty a definici manželství jako svazku muže a ženy. Tyto strany často argumentují kulturními tradicemi, a zdůrazňují význam tradiční rodiny pro stabilitu společnosti.

Mezi těmito dvěma póly se nacházejí strany, které se mohou přiklánět na jednu či druhou stranu v závislosti na konkrétních návrzích a veřejném mínění. Za takovou stranu lze považovat například TOP 09. Strana často hledá kompromisní řešení, které by mohlo oslovit širší spektrum voličů. Její hlasování může variabilně reagovat na konkrétní formulaci návrhu a vnitřní dynamiku strany. Hnutí ANO, se rovněž nachází mezi těmito póly. Ačkoliv není jednoznačně liberální ani konzervativní, snaží se spíše reagovat na aktuální společenské požadavky. V otázce manželství pro všechny se hnutí ANO většinou kloní k pragmatickému

přístupu, který může zahrnovat podporu nebo odpor k návrhům v závislosti na momentální politické situaci a strategických úvahách strany. Tento přístup umožňuje hnutí flexibilitu při hlasování a schopnost reagovat na proměnlivé podmínky. Zařazení hnutí ANO 2011 do této politické dynamiky ukazuje na jeho schopnost oslovit širší skupinu voličů tím, že se nepřiklání pevně k žádnému z pólů politického spektra. Jednoduše hledá cesty, jak se přizpůsobit a reagovat na aktuální potřeby a názory společnosti.

Hlasování ve sněmovně o otázkách manželství odráží hluboké ideologické rozdíly mezi liberálními a konzervativními politickými přístupy a současně i individuální názory jednotlivých poslanců a jejich preferencí. Tento střet názorů se projevuje v návrzích zákonů a v konkrétních hlasováních, kde každá strana zastupuje zájmy a preference svých voličů.

Vzhledem k dynamickému a proměnlivému charakteru tématu stejnopohlavního manželství má práce velkou perspektivu pro další zkoumání. Výzkum by se mohl zaměřit například na srovnání s legislativou a veřejným míněním v jiných zemích, komparaci volebních programů v různých volebních obdobích nebo výzkum emocionálních a sociálních faktorů.²⁰ Další výzkum by mohl analyzovat nově schválený zákon (zmiňovaný v [kapitole 3.4](#)), který rozšiřuje práva stejnopohlavních párů. Mohl by identifikovat mezery v legislativě a zhodnotit, jak novela ovlivňuje stejnopohlavní páry a jejich děti.

Výrok poslankyně Michaely Šebelové (STAN) výstižně shrnuje závěry mé práce. „Občané České republiky jsou připraveni na narovnání práv stejnopohlavních párů. Bohužel na to nebyla připravená tato Poslanecká sněmovna. Mám dojem, že zvítězila politika nad lidskostí.“ uvedla Šebelová (2024) po hlasování Sněmovny ohledně manželství pro všechny. Šebelová zdůrazňuje, že veřejnost je otevřená narovnání práv stejnopohlavních párů, zatímco politické rozhodnutí v Poslanecké sněmovně tomuto vývoji neodpovídá. Tento rozpor je dále podtržen rostoucím počtem států, které legalizují stejnopohlavní manželství,

20 Tato kvalitativní analýza stejnopohlavních párů a jejich dětí by mohla zkoumat například zkušenosti s diskriminací takové rodiny, vývoj rodinných vztahů nebo jaké výzvy a příležitosti přináší nový právní rámec. Odpovědi na tyto otázky by mohly poskytnout hlubší vhled do každodenního života těchto rodin.

a vzrůstajícím vlivem organizací bojujících za práva menšin, což naznačuje, že trend směřující k větší akceptaci bude i nadále pokračovat.

Trpělivost, píle a schopnost vyjadřovat své názory mohou významně přispět k posunu ve společenských otázkách.²¹ Nejde o přesvědčování konzervativců, aby se stali liberály, ale o prezentaci reálných faktů a statistik, které přinášejí relevantní výzkumy veřejného mínění. Tyto výzkumy odrážejí skutečný stav věcí a pomáhají lépe porozumět aktuálním společenským trendům. Politická scéna je velmi proměnlivá, komplexní a dynamická. Je důležité si uvědomit, že legislativní změny vyžadují čas a vytrvalost. Úspěch iniciativ ukazuje (viz. poznámka 21), že i složité a kontroverzní otázky mohou být řešeny, pokud se věnuje dostatek úsilí a zdrojů k jejich prosazení.

Pedagogické využití a vzdělávací potenciál

Tato práce v rámci pedagogické praxe poskytuje komplexní a strukturovaný vhled do tématu stejnopohlavního manželství v České republice. Popisuje současný legislativní stav, emancipační vývoj homosexuálního chování a srovnává manželství s registrovaným partnerstvím. Téma může sloužit jako učební materiál pro občanskou výchovu a další předměty, jako je etika a lidská práva. Analytická část práce se dá využít i jako základ pro výuku v jiných předmětech jakožto diskutabilní téma. Pomůže studentům rozvíjet schopnost kriticky přemýšlet, formovat své názory a respektovat názory druhých. Takto strukturovaný přístup umožní pedagogům využít tuto práci jako základ pro vzdělávací aktivity a diskuse o rovnosti a lidských právech.

21 Skvělým příkladem je spolek Konsent, vedený Johanou Nejedlovou, který se mimořádně zasloužil o osvětu a vzdělávání v oblasti znásilnění. Díky své iniciativě, trpělivosti a neustálé snaze dosáhnout redefinice znásilnění se jim po několika letech neúnavné práce podařilo dosáhnout významných změn v legislativě. Tento příklad ilustruje složitost a komplexnost legislativního procesu.

Seznam použitých informačních zdrojů

Literatura

Beňová, K. (2007). Analýza situace lesbické, gay, bisexuální a transgender menšiny v ČR. Úřad vlády ČR.

Brzek, A & Pondělíčková-Mašlová, J. (1992). Třetí pohlaví. Scientia Medica.

Burešová, K. (2020). Rodičovství a partnerství gayů a leseb v českém právu. Sociologický ústav. AV ČR.

Čeřovský, F. (1919). §129 I. B. tr. z. Příspěvek k naléhavé reformě trestního zákona. Právník 58.

Fanel, J. (2000). Gay historie. Dauphin.

Himl, P., Seidl, J., Schindler, F. (2013). Miluji tvory svého pohlaví. Homosexualita v dějinách a společnosti českých zemích. Argo.

Kamarád. (1932). Všem čtenářům a příznivcům našeho hnutí a jeho časopisu Kamarád. č. 1

Linhart, V. (1946). Československé trestní zákony platné v zemích České a Moravskoslezské. Právnícké knihkupectví a nakladatelství.

Možný, I. (2011). Rodina a Společnost. Sociologické nakladatelství.

Seidl, J. (2012). Zhýralci a psychopati. Trestání homosexuality za první republiky a česká medicína. Theatrum historiae 11.

Seidl, J., Nozar, L. & Wintř, J. (2012). Od žaláře k oltáři. Host.

SOHO revue 12/1995. (1995).

Titlban, F. (2022). Byli jsme tu vždycky. N media.

Tuček, M. Rendlová, E. Rezková, M. Glasová, A. & Černý, J. (1999). Odras společenských změn ve veřejném prostoru 1990-1998 (analýza dat IVVM). Sociologický ústav AV ČR.

Elektronické zdroje

Aktuálně.cz (2020, 4. dubna). *ANO 2011 – politické hnutí*. <https://www.aktualne.cz/wiki/politika/politicke-strany/ano-2011-politicke-hnuti/r~i:wiki:4007/>

Aliance pro rodinu. (2024). *Na manželství záleží*. <https://alipro.cz/nase-projekty/#na-manzelstvi-zalezi>

Bartoniček, R. (2023, 12. září). *Já že žiju v bublině? Na to zapomeňte, jsem úplně normální člověk, říká premiér Fiala*. Aktuálně.cz. <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/rozhovor-petr-fiala/r~22e91baa4e4011eea3c0ac1f6b220ee8/>

Baudiš, P. (2005). *Historie Psychiatrické společnosti J. E. Purkyně*. Psychiat. <http://www.cspsychiatr.cz/detail.php?stat=9>

Beránková, S. (2022, 8. června). *Josef Bernard: Osobně se zasadím o prosazení manželství pro všechny. Novela zákona má podporu napříč politickým spektrem*. Starostové nezávislí. <https://www.starostove-nezavisli.cz/info-a-media/tiskove-zpravy/josef-bernard-osobne-se-zasadim-o-prosazeni-manzelstvi-pro-vsechny-novela-zakona-ma-podporu-napric-politickym-spektrm>

Berger, V. (2014, 4. června). *Slovensko zakotvilo do ústavy manželství jako jedinečný svazek muže a ženy*. iRozhlas. <https://www.irozhlas.cz/node/5933005>

Česká Televize. (2015, 16. června). *„Jsme radikální hnutí.“ Okamura má novou stranu – SPD*. <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/domaci/jsme-radikalni-hnuti-okamura-ma-novou-stranu-spd-130918>

Česká tisková kancelář. (2019, 7. dubna). *Babiš na klubu ANO podpořil uzákonění sňatků homosexuálů. V hnutí jsou tři názorové proudy*. iRozhlas. https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/andrej-babis-manzelstvi-gayu-a-leseb-podpora-hnuti-ano_1904071502_kro

Česká tisková kancelář. (2024, 6. února). *Strany chtějí jednat o názvu partnerství místo manželství pro všechny*. České noviny. <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/2475890>

Český statistický úřad. (2024, 11. června). *Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 8.10. – 9.10.2021.* volby.cz. <https://www.volby.cz/pls/ps2021/ps?xjazyk=CZ>

Fišerová, V. (2018, 10. listopadu). *Manželství.* <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Manželství>

Forbes. (2024). *Čeští dolaroví miliardáři 2024.* <https://forbes.cz/lists/cesti-dolarovi-miliardari-2024/>

Freidinger, J. (2020, 25. března). *Přijměme Green Deal pro EU. Zelená dohoda pomůže ekonomice v době po koronaviru.* Greenpeace. <https://www.greenpeace.org/czech/clanek/6148/prijmeme-green-new-deal-zelena-dohoda-pomuze-ekonomice-v-dobe-po-koronaviru/>

Gay iniciativa. (2016). *Unikátní archiv SOHO v ČR a GI v ČR vývoje boje za prosazení registrovaného partnerství v ČR.* <http://gay.iniciativa.cz/www/index.php?page=clanek&id=74>

Glaserová, D. & Podlešák, V. (2023, 29. června). *Poslanci se přeli o práva a tradice, ale dali šanci uzákonění manželství pro stejnopohlavní páry.* Česká televize. <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/domaci/poslanci-se-preli-o-prava-a-tradice-ale-dali-sanci-uzakoeni-manzelstvi-pro-stejnopohlavni-pary-4676>

Grim, J. (2023, 1. prosince). *Kam kráčí Piráti? ‚Jsme jedinou skutečně liberální proevropskou stranou v Česku,‘ říkají.* iRozhlas. https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/kam-kraci-pirati-jsme-jedinou-skutecne-liberalni-proevropskou-stranou-v-cesku_2312010500_jgr

Grim, J. (2023, 14. srpna). *Čím dál tím liberálnější. STAN se pod vedením šéfa Rakušana ukotvili na mapě české politiky.* iRozhlas. https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/liberalni-hnuti-stan-starostove-a-nezavisli-rakusan-liberalizace_2308140500_jgr

Grim, J. (2023, 16. prosince). *Liberálové, nebo konzervativci? TOP 09 čerpá z obou směrů, jako její zakladatel Schwarzenberg.* iRozhlas. https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/top-09-pekarova-adamova-valek-lialeralni-konzervativni-schwarzenberg_2311160500_jgr

Grim, J. (2023, 21. června). *Většina Čechů podporuje právo homosexuálů uzavřít sňatek i adoptovat děti, ukazuje nový průzkum CVVM*. iRozhlas. https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/cvvm-homosexuální-mazelství-adopce-děti-manželství-pro-vsechny_2306211143_jgr

Grim, J. (2023, 23. května). *Manželství pro všechny budu dál předkládat, říká poslankyně ANO Pastuchová. ‚Pokud vím, Babiš je pro‘*. iRozhlas. https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/manželství-pro-vsechny-snemovna-ano-babiš-lgbt-stejnopohlavní-svatky_2305230629_jgr

Grim, J. (2023, 28.června). *Diskriminací je i ustoupit z názvu manželství, říká o stejnopohlavních sňatcích poslankyně Urbanová*. iRozhlas. https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/manželství-pro-vsechny-rozhovor-barbora-urbanova-šan_2306280620_jgr

Grim, J. (2023, 30. října). *Národně konzervativní SPD: Jak Okamurovo hnutí vnímají jeho politici?*. iRozhlas. https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/spd-tomio-okamura-radim-fiala-stranicky-kompas-irozhlas_2310300500_jgr

Grim, J. (2023, 7. června). *Catch-all, konzervativní, či snad liberální? Ani politici ANO se na směřování neshodnou*. iRozhlas. https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/ano-konzervativní-anketa-babiš-havlicek-schillerová_2306070500_jgr

Grim, J. (2023, 8. září). *Tři názorové proudy KDU-ČSL: Problémy obnažily lidovecké rozdělení, nesoulady si plánují vyříkat*. iRozhlas. https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/lidovci-kdu-csl-rozdeleni-jurečka-názorové-proudya-anketa_2309080500_jgr

Grim, J. & Tollingerová, D. (2024, 27. února). *Třicítka váhajících a pět pozměňovacích návrhů. Manželství pro všechny míří do závěrečného čtení*. iRozhlas. https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/tricitka-vahajících-a-pět-pozměňovacích-navrhu-manželství-pro-vsechny-míří-do_2402271414_jgr

Hamplová, M. (2016, 25. září). *Tradiční rodina již přes sto let neexistuje. Není to ale špatně, říká socioložka*. Lidovky. https://www.lidovky.cz/domov/existuje-jeste-tradicní-rodina.A160924_150515_ln_domov_ELE

- Horáčková, A. (2019, 14. listopadu). Míra sebevražd se u leseb i gayů v Dánsku a Švédsku po legalizaci manželství výrazně snížila. Rozhlas. <https://wave.rozhlas.cz/mira-sebevrazd-se-u-leseb-i-gayu-v-dansku-a-svedsku-po-legalizaci-manzelstvi-8109364>
- Horký, P. (2020, 23. srpna). *Ano je historický omyl.* Respekt. <https://www.respekt.cz/tydenik/2020/35/ano-je-historicky-omyl>
- Jsme fér. (2019, 4. června). *Férové manželství ve světě: pokrokové Nizozemsko slaví dvacetiny.* <https://www.jsmefer.cz/nizozemsko>
- Jsme fér. (2020). *Důvody, proč je manželství pro všechny důležité a správné.* https://www.jsmefer.cz/duvody_a_odpovedi
- Jsme fér. (2023, 20. ledna). *Koho volit v prezidentských volbách 2023?.* https://www.jsmefer.cz/prezidentska_volba_2023_2kolo
- Jsme fér. (2024, 29. dubna). *Jak je to s manželstvím pro všechny páry ve světě.* https://www.jsmefer.cz/manzelstvi_pro_vsechny_pary_ve_svetě
- Jsme fér. (2024). *Sněmovna odmítla rovné manželství.* https://www.jsmefer.cz/treti_hlasovani_2024#karty-hlasovani
- Kaška, O. (2022, 29. srpna). *Stává se manželství pro všechny součástí evropskou identity?.* Centrum lidská práva. <https://www.centrumlidskaprava.cz/blog/stava-se-manzelstvi-pro-vsechny-soucasti-evropske-identity>
- KDU-ČSL. (2021). *Kdo jsme.* <https://www.kdu.cz/o-nas/kdo-jsme>
- KDU-ČSL. (2024, 7. února). *Marian Jurečka (KDU-ČSL): Manželství vnímáme jako svazek muže a ženy. Zároveň vyzýváme k narovnání práv registrovaných partnerů.* [https://www.kdu.cz/aktualne/ruzne/marian-jurecka-\(kdu-csl\)-manzelstvi-vnimame-jako-s](https://www.kdu.cz/aktualne/ruzne/marian-jurecka-(kdu-csl)-manzelstvi-vnimame-jako-s)
- Kopecký, J. (2021, 14. října). *Richterová nechce štěpit koalici sporem o manželství osob stejného pohlaví.* iDnes. https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/manzelstvi-osob-stejneho-pohlavi-richterova-vlada-pirstan-spolu.A211014_102938_domaci_kop
- Kopřiva, F. (2021, 30. dubna). *Registrují se auto, ne lidi, horlil Kopřiva. Ať jsou stejná práva, ale manželství je symbol, oponuje Nacher.* Česká televize.

<https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/domaci/registruji-se-auta-ne-lide-horlil-kopriva-at-jsou-stejna-prava-ale-manzelstvi-je-symbol-oponuje-nach-35129>

Koubová, K. & Šťastná, E. (2024, 1. března). *Narovnání práv stejnopohlavních párů? Dali jsme jim 95 procent, říká poslankyně Válková z hnutí ANO.* iRozhlas. https://www.irozhlas.cz/zivotni-styl/spolecnost/manzelstvi-pro-vsechny-michaela-sebelova-helena-valkova-stan-ano_2403012024_jud

Linhart, J. (2017, 11. prosince). *Veřejnost.* Sociologická encyklopedie. <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Ve%C5%99ejnost>

Machová, M. (2021, 16. ledna). *Jednota nové koalice Pirátů a STAN má svou mez: manželství pro všechny.* Seznam zprávy. <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/jednota-nove-koalice-piratu-a-stan-ma-svou-mez-manzelstvi-pro-vsechny-137301>

Menšík, J. & Šamanová, D. (2023, 5. června). *Z manželství pro všechny se stala politická hra.* Novinky. <https://www.novinky.cz/clanek/domaci-z-manzelstvi-pro-vsechny-se-stala-politicka-hra-40433543>

Mertin V. & Kozubík, J. (n.d.). *Dvě matky nebo dva otcové? Obavy o dobro dětí v těchto rodinách jsou neopodstatněné, ukazují výzkumy.* Jsme fér. https://assets.nationbuilder.com/themes/58f3c55578b8e25d5e000000/attachments/original/1637741598/Dopis_Stanovisko_ceskych_odborniku_a_odbornic.pdf?1637741598

Ministerstvo zahraničních věcí. (2024, 31. května). *Švédsko. Souhrnná teritoriální informace.* Business info. <https://www.businessinfo.cz/navody/svedsko-souhrnna-teritorialni-informace/2/#2-ekonomika>

Mucha, I. (2017, 11. prosince). *Indoktrinace.* Sociologická encyklopedie. <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Indoktrinace>

Nedbálková, K. & Polášková, E. (2005). *Gay a lesbické rodiny.* Českomoravská psychologická společnost, z.s. <https://cmpsy.cz/files/pd/2004/texty/pdf/nedbalkova.pdf>

Novák, P. (2021, 14. září). *Uznávejte registrovaná partnerství uzavřená kdekoliv v unii, vyzval členské země europarlament.* iRozhlas. https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/lgbt-registrovane-partnerstvi-manzelstvi-eu-evropsky-parlament_2109141433_ako

Pekarová Adamová. [@marketa_a]. (2024, 6. února). *Poslanecký klub @TOP09cz podpoří svými hlasy “manželství pro všechny”*. Je nejvyšší čas, aby se srovnala práva. Zároveň moc prosím, aby se debata vedla kultivovaně a nestala se nástrojem vyvolávání strachu a nenávisti. Častokrát jsme byli na plénu sněmovny svědky zraňujících slov. Nedopusťme to. [Tweet]. Platforma X. https://x.com/marketa_a/status/1754828404359340114

Pergler, T. (2017, 21. listopadu). *Sní se říkat věci, které dřív byly tabu. Okamura našel díru na trhu, říká odborník na extremismus*. Aktuálně.cz. <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/smi-se-rikat-veci-ktere-driv-byly-tabu-okamura-nasel-diru-na/r~44489202cdff11e7a4500cc47ab5f122/>

Piráti. (2023, 29. června). *Piráti jednohlasně podpořili manželství pro všechny. Všichni mají mít stejná práva i povinnosti*. <https://www.pirati.cz/jak-pirati-pracuji/pirati-jednohlasne-podporili-manzelstvi-pro-vsechny-vsichni-maji-mit-stejna-prava-i-povinnosti/>

Poushter, J. & Kent, N. (2020, 25. června). *The Global Divide on Homosexuality Persists*. Pew Research Center. https://www.pewresearch.org/global/wp-content/uploads/sites/2/2020/06/PG_2020.06.25_Global-Views-Homosexuality_FINAL.pdf

Procházková, A. (2023, 17. června). *Proměňám světa nezabráníme*. Respekt. <https://www.respekt.cz/tydenik/2023/25/promenam-sveta-nezabranime>

Psychoterapie. (2024). *Znásilnění v manželství*. Psychoterapeutická databáze. <https://dbterapie.cz/encyklopedie/znasilneni-v-manzelstvi/>

Queer geography, Z.S. (2023). *Rovnost manželství*. <https://queergeography.cz/sexualni-obcanstvi/rovnost-manzelstvi/>

Rambousková, B. (2022, 18. listopadu). *Jak katoličtí aktivisté a ultrakonzervativci na východ od nás prosadili ústavní zákazy manželství pro gaye a lesby. U nás to hrozí také. Jsme fér*. https://www.jsmefer.cz/ustavni_zakaz_manzelstvi_pro_vsechny_pary_evropa

Rambousková, B. (2024, 16. února). *O čem bude hlasovat sněmovna ve 4. čtení aneb jedno manželství, jeden pozměňovák a čtyři úplně ukrajovány*. Jsme fér. https://www.jsmefer.cz/hlasovani_navrhy_treti_cteni

Rambousková, M. (2023, 21. září). „*Jen vy jste proti.*“ *Na Fialu apelují kvůli manželství pro všechny i umělci.* Seznam zprávy. <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-politika-jen-vy-jste-proti-na-fialu-apeluji-kvuli-manzelstvi-pro-vsechny-i-umelci-237171>

Rambousková, M. (2024, 28. února). *Pro gaye a lesby pouze partnerství, nikoliv manželství, rozhodli poslanci.* Seznam zprávy. <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-zivot-v-cesku-manzelstvi-pro-vsechny-okamurova-spd-zablokovala-jednani-snemovny-246749>

Rambousková, M. & Machová, M. (2023, 29. června). *Sněmovna schválila manželství pro homosexuály v prvním čtení. Kdo a jak hlasoval?* Seznam zprávy. <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-politika-lidovecky-poslanec-u-nas-je-hovezi-hovezi-a-manzelstvi-muz-a-zena-233384>

Rambousková, M. Machová, M. & Gavenda, J. (2022, 14. ledna). *Ano se hledá. Cítí se napravo, ale hájit chce levicové voliče.* Seznam zprávy. <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-politika-ano-se-hleda-v-nove-rol-i-ac-se-citi-napravo-hajit-hodla-levicove-volice-185763>

SPD. (2021, 8. října). *Piráti a další sluničkáři se snaží prosadit homosexuální manželství.* <https://www.spd.cz/cely-klub-spd-hlasoval-proti-novele-zakona-upravujici-manzelstvi-pro-vsechny/>

SPD. (2024, 5. března). *Celý klub SPD hlasoval proti novele zákona upravující manželství pro všechny.* <https://www.spd.cz/cely-klub-spd-hlasoval-proti-novele-zakona-upravujici-manzelstvi-pro-vsechny/>

SPD. (2024, 5. dubna). *Podporujeme tradiční hodnoty a odmítáme různé formy genderového šílenství.* <https://www.spd.cz/podporujeme-tradicni-hodnoty-a-odmitame-ruzne-formy-genderoveho-silenstvi/>

SPD. (n.d., citováno 2024) *Politický dlouhodobý program SPD.* <https://www.spd.cz/program-vypis/>

SPD. (n.d., citováno 2024). *Rodina na 1. místě!* <https://www.spd.cz/rodina-na-1-miste/>

Starostové a nezávislí. (n.d., citováno 2024). *Hodnotové desatero hnutí STAROSTOVÉ A NEZÁVISLÍ*. <https://www.starostove-nezavisli.cz/o-nas/volebni-program-a-ideova-vychodiska>

Tomek, I. & Herzmann, J. (2020, 21. září). *Mínění veřejné*. Sociologická encyklopedie. https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Mínění_veřejné

TOP 09. (n.d., citováno 2024). *Hodnotové desatero TOP 09*. <https://www.top09.cz/proc-nas-volit/hodnotove-desatero/>

Trojan, F. (2021, 17. září). *Volební programy: Právce nikdy nemluví o zvyšování daní, ANO už neslibuje boj proti korupci*. Respekt. <https://www.respekt.cz/rozhovor/volebni-programy-pravce-nikdy-nemluvi-o-zvysovani-dani-ano-uz-neslibuje-boj-proti-korupci>

Vláčil, J. (2018, 10. listopadu). *Postoj*. Sociologická encyklopedie. <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Postoj>

Vrlák, M. (2023, 20. května). *Neslo o strategii. Poslankyně Pastuchová vysvětluje, proč navrhla projednat stejnopohlavní sňatky*. Aktuálně.cz. <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/domaci/neslo-o-strategii-poslankyne-pastuchova-vysvetluje-proc-navrhla-projednat-stejnopohlavni-snatky-6738>

Waldijk, C. (2002). *Cestou malých změn: jak se v Nizozemí prosadilo manželství partneru téhož pohlaví*. Universiteit Leiden, The Netherlands. <https://scholarlypublications.universiteitleiden.nl/access/item%3A2938502/view>

Zapletal, P. (2013, 17. prosince). *Životní úroveň v Emirátech je díky ropě srovnatelná s Německem*. Hospodářské noviny. <https://archiv.hn.cz/c1-61457120-zivotni-uroven-v-emiratech-je-diky-rope-srovnatelna-s-nemeckem>

Zákony, vyhlášky, usnesení

Zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů. (2006). <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-115>

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád, 1961) <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1961-141>

Zákon č. 20/2009 Sb. Nařízení vlády, kterým se mění nařízení vlády č. 37/2003 Sb., o odměnách za výkon funkce členům zastupitelstev, ve znění pozdějších předpisů. (2009). <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-20>

Zákon č. 86/1950. Trestní zákon. (1950). <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1950-86>

Zákon č. 89/2012 Sb., Zákon občanský zákoník. (2012). <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89#cast2>

Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky. (2024, 28. února). *94. schůze, 41. hlasování, 28. února 2024, 17:19. Novela z. – občanský zákoník.* <https://www.psp.cz/sqw/hlasy.sqw?g=82533&l=cz>

Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky. (2022, 7. června). *Sněmovní tisk 241. Novela z. – občanský zákoník.* Poslanecká sněmovna parlamentu. <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=9&CT=241&CT1=0>

Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky. (2018, 12. června). *Sněmovní tisk 201/0. Novela z. – občanský zákoník.* Poslanecká sněmovna parlamentu. <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=201&CT1=0>

Výzkumy veřejného mínění a volební programy

ANO 2011. (n.d., citováno 2024). *Ano volební program*.
<https://www.anobudelip.cz/file/edee/2021/ano-volebni-program.pdf>

Kyselá, M. & Čadová, N. (2023, 21. června). *Postoje veřejnosti k právům homosexuálů – duben/květen 2023*. CVVM Sociologický Ústav AV ČR.
https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a5655/f9/ov230621.pdf

Median. (2023, 17. října). *Výzkum postojů cílové skupiny k lidským právům a právům ohrožených menšin*.
https://www.median.eu/cs/wp-content/uploads/2023/11/2423019_HateFree_prezentace_20231121.pdf

ODS, KDU-ČSL, TOP 09. (n.d., citováno 2024). *Spolu dáme Česko dohromady. Volební program*. Spolu pro Prahu. <https://spoluproprahu22.cz/#program>

Piráti a Starostové. (2021, 16. července). *Volební program*.
https://www.piratiastarostove.cz/documents/70/PIR%C3%81TI_A_STAROSTOV%C3%89_VOLEBN%C3%8D_PROGRAM.pdf

SPD. (2021, 10. července). *Volební program*. <https://www.spd.cz/wp-content/uploads/2021/07/Program-voleb-do-PS-2021.pdf>

Spurný, M. (2019, 7. června). *Postoje veřejnosti k právům homosexuálů – květen 2019*. CVVM Sociologický ústav AV ČR.
https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a4940/f9/ov190607.pdf

Seznam příloh

Příloha 1 – printscreen volební program Piráti a Stan; Rovnoprávné sňatky	72
Příloha 2 – printscreen volební program Piráti a Stan; Takhle to dál nejde	72
Příloha 3 – printscreen volební program Piráti a Stan; Takhle to dál nejde (pokr.)	72
Příloha 4 – printscreen volební program Piráti a Stan; Naše vize	73
Příloha 5 – printscreen volební program Piráti a Stan; Jak to chceme udělat?	73
Příloha 6 – printscreen volební program Piráti a Stan; Pro koho to chceme hlavně	73
Příloha 7 – printscreen volební program Piráti a Stan; Pro koho to chceme hlavně (pokr.)	73
Příloha 8 – printscreen volební program Piráti a Stan; Pro koho to chceme hlavně (pokr.)	74
Příloha 9 – printscreen volební program Piráti a Stan; Co pro to už děláme	74
Příloha 10 – printscreen volební program Piráti a Stan; Na co se nás často ptáte.....	75
Příloha 11 – printscreen volební program Piráti a Stan; Na co se nás často ptáte (pokr.)...	75
Příloha 12 – printscreen volební program Piráti a Stan; Na co se nás často ptáte (pokr.)...	76
Příloha 13 – printscreen volební program Piráti a Stan; Klidně si to ověřte	76
Příloha 14 – printscreen volební program Piráti a Stan; Klidně si to ověřte (pokr.)	77
Příloha 15 – printscreen volební program ANO.....	78
Příloha 16 – printscreen volební program SPOLU.....	78
Příloha 17 – printscreen volební program SPD; definice manželstv	78

Přílohy

Příloha 1 – printscreen volební program Piráti a Stan; Rovnoprávné sňatky



**KAŽDÝ MÁME MÍT ROVNÁ PRÁVA. I PRÁVO
SŇATKU S TÍM, KOHO MILUJEME.
KOHOKOLIV TŘETÍHO TO NEOMEZÍ. NAOPAK
TO ZLEPŠÍ ŽIVOT TISÍCŮM PÁRŮ I DĚTÍ.**

Příloha 2 – printscreen volební program Piráti a Stan; Takhle to dál nejde



TAKHLE TO DÁL NEJDE

Statistice LGBT+ lidí nemají možnost uzavřít sňatek. To snižuje jejich důstojnost a rovnost ve společnosti. Spolu s jejich dětmi také přichází o právní jistoty. Postavení občanů druhé kategorie jim brání v důstojném prožití života a rozvinutí jejich potenciálu pro společnost.^[1, 8]

V ČEM JE PROBLÉM

Mezi manželstvím a registrovaným partnerstvím jsou rozdíly v důstojnosti, postavení dětí a mnoha dalších praktických i ekonomických otázkách.^[9]

Děti, které vychovávají páry stejného pohlaví, mají mnohem méně práv a právní ochrany než děti vychovávané manželi. Registrovaní partneři si na rozdíl od manželů nemohou osvojit dítě druhého partnera ani dítě z ústavu, nemohou být ani společnými pěstouny a v případě rozpadu registrovaného partnerství se děti ocitají v právním vakuu, bez právního nároku na výživné a kontakt s druhým rodičem.

Děti mohou náhle ztratit bydlení, protože registrovaní partneři nemají ze zákona možnost společného nájmu bytu. Při smrti rodiče nemají děti v registrovaném partnerství právo na sirotčí důchod a na dědictví. Je ohrožena péče o dítě a jeho zdraví, protože jeden z registrovaných partnerů nemá stejné právo na zastupování dítěte, na informace o jeho zdravotním stavu a možnost rozhodovat v případě ohrožení zdraví dítěte.

Registrovaní partneři nemají právo na vdovské nebo vdovecké důchody, a jsou tak nespravedlivě více ohroženi chudobou při smrti partnera. V registrovaném partnerství nevzniká společné jmění manželů, které zlehčuje mnoho administrativních úkonů a partnerský život obecně, například při koupi bytu nebo získání parkovací karty.

Rovnoprávnost sňatků podporuje 61–67 procent populace.^[7]

Příloha 3 – printscreen volební program Piráti a Stan; Takhle to dál nejde (pokr.)

Jsme jedna z posledních zemí v EU, která nutí trans lidi (v rozporu s rozhodnutím Evropského soudu pro lidská práva) podstupovat kastrace.^[8] Stigmatizace a patologizace trans lidí vede mimo jiné ke zvýšenému počtu sebevražd.^[14]

Trestní právo nechrání výslovně LGBT+ lidi proti násilí z nenávislosti, a snižuje tak jejich ochranu v porovnání s jinými skupinami (např. náboženskými, etnickými).^[8]

Příloha 4 – printscreen volební program Piráti a Stan; Naše vize

NAŠE VIZE

NIKDO NEBUDE MÍT HORŠÍ POSTAVENÍ KVŮLI TOMU, KOHO MILUJE NEBO KÝM SE CÍTÍ BÝT. DOJDE K PLNÉMU ZROVNOPRÁVNĚNÍ STEJNOPOHLAVNÍCH PÁRŮ A JEJICH DĚTÍ. BUDOU MÍT STEJNOU DŮSTOJNOST, STEJNÁ PRÁVA, POVINNOSTI A OCHRANU JAKO OSTATNÍ RODINY.

Příloha 5 – printscreen volební program Piráti a Stan; Jak to chceme udělat?

JAK TO CHCEME UDĚLAT?

- ✓ Umožníme osobám stejného pohlaví uzavírat rovnoprávné sňatky. Jednotliví poslanci mají možnost předložit novelu občanského zákoníku po vzoru sněmovního tisku 201 z aktuálního volebního období (tzv. manželství pro všechny), nebo naopak uplatnit tzv. výhradu svědomí, případně předložit jiné alternativní řešení.^[35]
- ✓ Úpravou legislativy napravíme výhrady Evropského soudu pro lidská práva proti povinné kastraci, kterou české zákony vyžadují při změně pohlaví.^[37]
- ✓ Zjednodušíme volbu jmen a příjmení, aby matřiky nekomplikovaly lidem život.
- ✓ Zajistíme, aby všechny ohrožené skupiny měly ochranu před zločiny z nenávisťi.^[34]
- ✓ Zasadíme se o úpravu rizikových faktorů, která omezují darování krve, aby rizikovost chování nebyla posuzována podle pohlaví sexuálních partnerů potenciálních dárců.^[32, 33]

KOLIK NA TO CHCEME ČASU?

1
ROK

Příloha 6 – printscreen volební program Piráti a Stan; Pro koho to chceme hlavně

PRO KOHO TO CHCEME HLAVNĚ

 <p>Pro mladé</p> <p>Rovnoprávné sňatky sníží počet sebevražd u LGBT+ mládeže.</p>	 <p>Pro rodiny s dětmi</p> <p>Všechny děti si zaslouží stabilní a funkční rodinu a ochranu před krizovými situacemi. Uznat oba jejich rodiče zákonem jim pomůže.</p>
 <p>Pro lidi ve zralém věku</p> <p>Zrovnoprávnění párů a dětí v duhových rodinách pomůže i jejich širším rodinám, dědečkům, babičkám, sourozencům atd.</p>	 <p>Pro seniory</p> <p>Zrovnoprávnění párů a dětí v duhových rodinách pomůže i jejich širším rodinám, dědečkům, babičkám, sourozencům atd.</p>

Příloha 7 – printscreen volební program Piráti a Stan; Pro koho to chceme hlavně (pokr.)

 <p>Pro zaměstnance</p> <p>Svobodná a spravedlivá společnost má vzkvétající hospodářství, které užívá více zaměstnanců. Například 30 států s rovnými sňatky jsou silné ekonomiky.</p>	 <p>Pro živnostníky a podnikatele</p> <p>Zaměstnanci, kteří jsou sami sebou, přinesou více inovací a soutěživosti. Zákazníci chtějí pestré a férové produkty.</p>
 <p>Pro nás pro všechny</p> <p>Posuneme se z minulosti po bok 30 moderních států světa, které umožňují rovnoprávné sňatky a nekatalkují lidi podle toho, koho milují.</p>	 <p>Pro veřejné finance</p> <p>Manželství pro všechny stát téměř nic nestojí, zato peníze státu přinese a ušetří. O děti bude lépe postaráno, nemusí být v drahých ústavech.</p>

Příloha 8 – printscreen volební program Piráti a Stan; Pro koho to chceme hlavně (pokr.)

Pro LGBT+

Rovnoprávné sňatky pro všechny ukončí diskriminaci LGBT+ lidí v rodinné oblasti. To zároveň povede k vyšší míře respektu a tolerance.

Příloha 9 – printscreen volební program Piráti a Stan; Co pro to už děláme

CO PRO TO UŽ DĚLÁME

- ✓ Poslanci z řad Pirátů a STAN spolupředložili novelu zákona o manželství pro všechny.^[1]
- ✓ Piráti opakovaně žádali Sněmovnu o projednání předložené novely^[1,7], kterou podepsala i řada starostů.^[20]
- ✓ Opakovaně jsme upozornili na problémy, kterým čelí stejnopohlavní páry a jejich děti v průběhu pandemie, protože nemají stejnou ochranu jako manželé (nemožnost sjednocení rodin, omezení možnosti uzavírat registrované partnerství, omezení možnosti čerpat ošetřovné).^[20] Opatření vlády proti šíření koronaviru opakovaně znehodňovala stejnopohlavní páry a jejich děti. To potvrzuje, že na registrované partnerství je zapomináno a že je institutem druhé kategorie.^[18]
- ✓ Piráti jsou pravidelnými účastníky a podporovateli průvodu Prague Pride a dlouhodobě se snaží podporovat toleranci v české společnosti.^[19]
- ✓ Předložili jsme návrh na zrušení povinných kastrací a zjednodušení volby jmen a příjmení.^[21,22]

Příloha 10 – printscreen volební program Piráti a Stan; Na co se nás často ptáte

NA CO SE NÁS ČASTO PTÁTE

KOLIK TO BUDE STÁT?

Náklady na rovnoprávné sňatky zahrnují primární jednorázové náklady na změny formulářů a sjednocení matrik.

Dlouhodobě počítáme s výdaji na vdovské, vdovecké a sirotčí důchody pro členy stejnopohlavních rodin, které taková tragédie postihne. Zisky plynoucí ze zrovnoprávnění sňatků však výrazně převyšují náklady, neboť vyšší životní štěstí a funkční rodiny generují do státní kasy vyšší odvody než nesezdané páry. Diskriminace zhoršuje zdraví LGBT+ lidí^[1], a proto zrovnoprávnění sňatků ušetří peníze na veřejné zdravotnictví. Podle studií zaměřených speciálně na Českou republiku můžeme počítat s nejméně 5 miliardami korun, které ročně poputují do ekonomiky státu díky stejnopohlavním rodinám.^[2]

PROČ NESTAČÍ JENOM ROZŠÍŘIT PRÁVA REGISTROVANÝM PARTNERŮM?

Základním problémem je samotná existence dvou kategorií. Tím totiž vylučujeme určitou skupinu občanů a jejich děti. Není spravedlivé bránit párům, které se milují, jen na základě jejich pohlaví, aby uzavřely sňatek, protože všichni mají mít stejná práva a šance. Děti bychom neměli dělit na ty „nemanželské“, které mají méně práv, a na ty narozené manželům. Vytváření nediskriminujícího prostředí má navíc příznivý vliv na celou společnost, nejen na ty jedince, kterých se bezprostředně dotýká. Podporujeme soudržnost, stabilitu a respekt k pestrosti. Navíc se opakovaně ukazuje, zejména při pandemických opatřeních, že se na registrované partnery „zapomíná“ při vydávání nařízení nebo novel zákonů. Zrovnoprávnění sňatků je jednoduchá změna, která se propíše automaticky do veškeré související současné i budoucí legislativy.

Už jen samotné rozdělování do dvou kategorií je nedůstojné pro stejnopohlavní páry i jejich děti. Pouhé rozšíření práv registrovaných partnerů problémy neřeší. Nevyřeší symbolickou nerovnost dvou různých svazků a druhořadost registrovaného partnerství. Je to zbytečně složité i pro stát, který musí vést dvě různé databáze v matrikách.

Příloha 11 – printscreen volební program Piráti a Stan; Na co se nás často ptáte (pokr.)

Protože jsou v separátní kategorii, stát na registrované partnery zapomíná. Minimálně 4krát je vláda diskriminovala oproti manželům v pandemických usneseních.^{[1][3]}

GAYOVÉ A LESBY NEMŮŽOU SPOLU ZPLODIT DĚTI, TAK PROČ BY MĚLI UZAVÍRAT SŇATEK?

Smyslem sňatku je naplnit láskou dvou lidí, a pokud chtějí vychovávat děti, vytvořit jim k tomu zákonem předpoklady. Stejnopohlavní páry mohou poskytnout stejně láskyplnou a kvalitní výchovu jako páry heterosexuální, a to ať už vlastním nebo adoptovaným dětem. To opakovaně potvrzují čeští i zahraniční odborníci.^[4] Ani u různopohlavních párů není test plodnosti nebo sňatek podmínkou uzavření sňatku. Sňatek může uzavřít i muž a žena, kteří děti nechťejí, nebo je mít nemohou. Nechceme nic navíc. Jen stávající fungující systém uplatnit i na páry stejného pohlaví.

DÍTĚ POTŘEBUJE KE SPRÁVNÉMU VÝVOJI MUŽSKÝ A ŽENSKÝ VZOR. MŮŽOU MU TO ZAJISTIT PÁRY STEJNEHO POHLAVÍ?

Každé dítě má své potřeby. Podle známého dětského psychologa Zdeňka Matějčka^[4] to jsou: potřeba stimulace, potřeba smysluplného světa, potřeba lásky – citového bezpečí, potřeba identity, najít si místo ve společnosti, potřeba životní perspektivy, otevřená budoucnost. Tyto potřeby mu může zajistit jak žena nebo muž, tak dvě ženy nebo dva muži. Záleží na člověku, ne na pohlaví. Desítky studií potvrzují, že dítě vychovávané dvěma ženami nebo dvěma muži se rozvíjí stejně jako ostatní děti. Například finská premiérka Sanna Marinová vyrostla v rodině se dvěma ženami.^{[1][5]} Několik málo studií docházejících k opačnému závěru (Regnerusova, Sullinsova) bylo vědeckou veřejností vyvráceno.^[4]

SLOVO MANŽELSTVÍ JE ZE SLOV „MUŽ“ A „ŽENA“ A NEMŮŽE BÝT TEDY PRO PÁRY STEJNEHO POHLAVÍ.

Jsou i jiné výklady původu, třeba ten, že slovo „mažlenstvo“ ve staročestíně vzniklo ze slovanského žena a germánského mal – smlouva.^{[3][2]}

Příloha 12 – printscreen volební program Piráti a Stan; Na co se nás často ptáte (pokr.)

Významy mnoha slov se posouvají tak, jak se vyvíjí společnost. Na počítači také jen nepočítáme a rodičem je i otec, který dítě nerodí. Existuje i neutrální synonymum ke slovu „manželství“ a to je „sňatek“. Ten vznikl ze staročeského slova pro spojení, nebo počátek. Můžeme také používat neutrální slovo „sezdání“ pro dva muže nebo „sezdané“ pro dvě ženy.

KDYŽ ZMĚNÍME TRESTNÍ ZÁKONÍK, BUDE TO ZNAMENAT, ŽE UŽ NEMŮŽU NIC ŘÍCT A ZA VŠECHNO MĚ BUDE POPOTAHOVAT POLICIE? TĚ POLITICKÉ KOREKTNOSTI UŽ JE MOC.

Bavíme se o trestných činech – aby něco bylo trestný čin, musí to být dost závažné jednání, které způsobí velkou újmu. Pouze chceme, aby LGBT+ lidé měli stejnou ochranu před trestnými činy, jakou už dlouho mají lidé náležející k jiným skupinám, například národu, rase, etnické skupině, náboženství.^[3-4]

DAROVÁNÍ KRVE – A KDYŽ ZRUŠÍME TA OMEZENÍ PRO MUŽE, KTEŘÍ MAJÍ SEX S MUŽI, NEZVYŠUJEME RIZIKO, ŽE BUDE DAROVANÁ KREV OBSAHOVAT VIR HIV?

Bezpečnost je naše priorita. Stávající omezení se ale májí účinkem a místo toho, aby postihovala obecné dárcy, kteří se chovají nezodpovědně, postihuje pouze homosexuální či bisexuální muže. Tím zbytečně snižujeme množství darované krve. Chceme aktualizovat stávající podmínky darování tak, aby omezení zajistila bezpečnost a nebyla zároveň zbytečně přísná a stigmatizující. Čím více dárců krve, tím lépe pro zdravotnický systém.^[12]

Příloha 13 – printscreen volební program Piráti a Stan; Klidně si to ověřte

KLIDNĚ SI TO OVĚŘTE

[1] Sněmovní tisk 201. Novela o manželství pro všechny vč. důvodové zprávy. 2018. Dostupné [zde](#).

[2] Datové mapy ke geografii sexualit (kde se přijaly jaké zákony o LGBT+ rovnosti) je možné dohledat [zde](#).

[3] Open For Business. Dopady diskriminace na hospodářství v ČR včetně vyčíslení ztrát vyplývajících z nerovnosti. Dostupné [zde](#).

[4] Zde můžete najít meta studii, která shrnuje a porovnává desítky let výzkumu vlivu stejnopohlavních párů na výchovu dítěte. Studie je v angličtině dostupná [zde](#). Názory odborníků zabývajících se dětskou psychologií je možné najít také [zde](#).

[5] O tom, jaké dopady má diskriminace na zdraví LGBT+ lidí, se můžete dočíst například v těchto shrnutích dosavadních studií, anglicky zdroj [zde](#), v češtině například [zde](#). O zdravotních následcích diskriminace LGBT+ osob psal například vědecký časopis Lancet [zde](#).

[6] O vlivu rovnoprávných sňatků na snižování míry sebevražd napsala například agentura Reuters [zde](#) nebo také deník The Guardian [zde](#). Více zdrojů je v konkrétních článcích.

[7] Průzkumy veřejného mínění v ČR ukazující na vysokou podporu napříč různými agenturami a jsou dostupné [zde](#). Nejaktuálnější průzkum veřejného mínění ohledně legalizace stejnopohlavních sňatků je dostupný [zde](#). O proměně pohledu na manželský svazek vyšel článek na iDnes [zde](#).

[8] Výzkum ombudsmanky „Být LGBT+ v Česku“, mapující různé aspekty života LGBT+ lidí, je dostupný [zde](#).

[9] Souhrnné zpracované rozdíly mezi manželstvím a registrovaným partnerstvím jsou dostupné [zde](#).

[10] Více se o finské premiérce Sanně Marin se můžete dočíst [zde](#).

[11] Brožura „Hlasy dětí“ (ke stažení na konci stránky) shrnují výpovědi dětí, které v ČR vychovávají dvě ženy nebo dva muži, je dostupná [zde](#).

[12] O potřebě dárců krve a českých nesmyslně přísných zákonech se můžete dočíst například [zde](#).

[13] Příběh o přímé diskriminaci vyplývající z vládních opatření můžete nalézt [zde](#), případně se o celé situaci s diskriminací registrovaných partnerství můžete dočíst [zde](#). Zavřené hranice také rozdělilo mnoho registrovaných partnerů, kteří nedosáhli na možnost návratu za partnerem. Pirátská reakce na diskriminaci uzavření hranic je dostupná [zde](#).

[14] Zprávu pojednávající o zdravotních rizicích, která trans* osobám způsobuje stigmatizace, můžete nalézt [zde](#). Zpráva EU Fundamental Rights Agency „Being trans in the European Union“ (2014) je dostupná [zde](#).

[15] § 6 zákona č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách. Dostupný [zde](#).

[16] Výzkum organizace PROUD České školy pod lupou: Výzkum homofobie a transfobie na školách. 2016. Dostupné [zde](#), zpráva [zde](#).

[17] Pirátský záměr a zdůvodnění prosazování rovnoprávných sňatků je [zde](#).

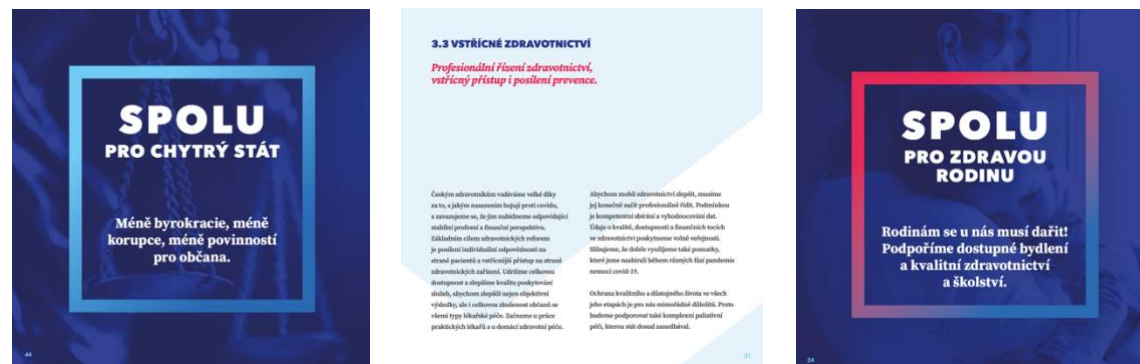
Příloha 14 – printscreen volební program Piráti a Stan; Klidně si to ověřte (pokr.)

- [18] Pirátský komentář k párům rozděleným hranicemi je dostupný [zde](#).
- [19] O účasti Pirátů na festivalu Prague Pride napsali například [zde](#).
- [20] O iniciativě Fér města je možné se více dočíst [zde](#).
- [21] Piráti. Piráti se postavili proti povinným sterilizacím trans lidí. 2020. Dostupné [zde](#).
- [22] PROFANT, Ondřej. Zákon o matrikách, jménu a příjmení – pozměňovací návrhy. 2020. Dostupný [zde](#).
- [23] SMETÁČKOVÁ, Irena. Homofobie v žákovských kolektivech: homofobní obtěžování a šikana na základních a středních školách – jak se projevuje a jak se proti ní bránit. 2009. Dostupné [zde](#).
- [24] Deloitte, The Deloitte Global Millennial Survey. 2020. Dostupné [zde](#).
- [25] Výzkum EU Fundamental Rights Agency, „A long way to go for LGBTI equality“. 2020. Dostupné [zde](#).
- [26] Výzkum ombudsmanky „Diskriminace v ČR: oběť diskriminace a její překážky v přístupu ke spravedlnosti“ je dostupný [zde](#).
- [27] Priority vládního Výboru pro sexuální menšiny jsou shrnuty na stránkách úřadu vlády [zde](#).
- [28] LIPAŤSKÝ, Jan. Komentář Jana Lipavského: Po našem upozornění opravila vláda chybu v nařízení diskriminujícím registrované partnery. Dostupné [zde](#).
- [29] Lidovky. Za dítě v ústavu platí stát ročně 778 tisíc. Třikrát víc než za pěstounskou péči. 2017. Dostupné [zde](#).
- [30] Seznam zemí umožňující asistovanou reprodukci stejnopohlavním párům, zpracovaný organizací ILGA-Europe, je dostupný [zde](#).
- [31] Novela o manželství pro všechny vč. důvodové zprávy, část G. „Předpokládaný hospodářský a finanční dopad“, dostupná [zde](#).
- [32] Článek Jany Valdové o původu slova manželství je dostupný [zde](#). Rigorózní práce „Kompozita ve staroslověnětině“ je dostupná [zde](#), o manželství hovoří na str. 149, v poznámce pod čarou č. 144.
- [33] Výzkum ombudsmanky „Být LGBT+ v Česku“, mapující různé aspekty života LGBT+ lidí, dostupné [zde](#), část týkající se dárčovství krve zejména na str. 18 a 87.
- [34] Výzkum ombudsmanky „Být LGBT+ v Česku“, mapující různé aspekty života LGBT+ lidí, dostupné [zde](#), část týkající se trestního práva zejména na str. 17, 21 a 72.
- [35] Podmínky darování krve upravuje Vyhláška č. 143/2008 Sb., o lidské krvi. Jednotlivé transfuzní stanice se často řídí doporučením Společnosti pro transfuzní lékařství, dostupné [zde](#).
- [36] Výzkum ombudsmanky „Být LGBT+ v Česku“, mapující různé aspekty života LGBT+ lidí, dostupné [zde](#), část týkající se manželství zejména na str. 17, 58 a 63.
- [37] Výzkum ombudsmanky „Být LGBT+ v Česku“, mapující různé aspekty života LGBT+ lidí, dostupné [zde](#), část týkající se sterilizací zejména na str. 17 a 66.

Příloha 15 – printscreen volební program ANO²²



Příloha 16 – printscreen volební program SPOLU



Příloha 17 – printscreen volební program SPD; definice manželství

RODINNÁ A SOCIÁLNÍ POLITIKA

Sociální politika je věcí prvofadého veřejného zájmu. Její financování musí být zajišťováno a garantováno státem v plném rozsahu. Odmítáme privatizaci jakýchkoli jejích součástí.

Požadujeme zakotvit do Ústavy ČR definici institutu manželství a rodičovství jako vztahu muže a ženy a institutu rodiny jako společenství, které tvoří rodiče (muž a žena) a děti, a které si zaslouží speciální ochranu a podporu ze strany státu.

Odmítáme ratifikaci Istanbulské úmluvy. Odmítneme jakékoli zásahy orgánů Evropské unie do podoby české sociální politiky, zejména do podoby nastavení mateřské péče a rodičovské dovolené v České republice.

Zavedeme ucelený systém dostupné podpory rodin ze strany státu – od založení rodiny až po důstojné stáří. Ministerstvo práce a sociálních věcí navrhne přejmenovat na Ministerstvo práce, sociálních věcí a rodiny.

Naši prioritou je zvýšení porodnosti. Speciálně podpoříme mladé pracující rodiny, pracující rodiny s dětmi a pracující rodiny s nižšími příjmy.

²² 22 Příloha 15 & 16 slouží výhradně k vizuálnímu zobrazení volebního programu; obsah textu není pro tento účel podstatný.

Seznam zkratek

ANO – ANO 2011

CVVM – Centrum pro výzkum veřejného mínění

ČR – Česká republika

ČSSD – Česká strana sociálně demokratická

ČT24 – Česká televize

EU – Evropská Unie

FSV – Fakulta sociálních věd

KDU-ČSL – Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová

KSČM – Komunistická strana Čechy a Morava

LGBT – lesby, gayové, bisexuálové, transsexuálové

MUNI – Masarykova univerzita

NATO – Severoatlantická aliance

Občanský zákoník – Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník ze dne 3. února 2012

ODS – Občanská demokratická strana

odst. – odstavec

Parlament – Parlament České republiky

Piráti – Česká pirátská strana

RP – registrované partnerství

SJM – společné jmění manželů

SPD – Svoboda a přímá demokracie

SPOLU – koalice SPOLU (ODS, KDU-ČSL a TOP 09)

STAN – Starostové a nezávislí

str. – strana

TOP 09 – Tradice, Odpovědnost, Prosperita 2009

Trestní řád – Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním ze dne 29. listopadu 1961

Trestní zákoník – Zákon č. 20/2009 Sb., trestní zákoník ze dne 8. ledna 2009

UK – Univerzita Karlova

US – Unie Svobody